

Enternasyonalizm mi Milliyetçilik mi

Akın Erensoy
Utku Kızılok

GELECEK BİZİM
SOSYALİZM

SİP-TKP'nin Sol Kemalist Dönüşümü Üzerine Enternasyonalizm mi Milliyetçilik mi?

Akın Erensoy-Utku Kızılok, Eylül 2025

Gelecek Bizim Gelecek Sosyalizm Kitap-Broşür Dizisi - 5

Gelecek Bizim Gelecek Sosyalizm
gelecekbizim.net

İçindekiler

Sunuş.....	4
ENTERNASYONALİZM Mİ, MİLLİYETÇİLİK Mİ?	11
Temel sorun emperyalizmin küçük-burjuva kavranışıdır	12
Burjuvazi ve anti-emperyalist mücadele	14
Sosyalist devrimin dayanakları ve yurtseverlik.....	16
Ezilen ulus milliyetçiliği sosyalizm demek değildir	24
Milliyetçilik yarışı	27
Kürt ulusal hareketi	28
Ulusal hareketler sosyalist olabilir mi, olmak zorunda mı?	36
Sınıfın öncüsünün enternasyonalist eğitimi acil ve güncel görevdir.....	38
SOSYALİZM POSTUNA BÜRÜNMÜŞ KEMALİZM	41
Kemalizm Çözülürken Sol Neden Fıgan Ediyor?[1 Ekim 2009].....	41
Sosyalizm Postuna Bürünmüş Kemalizm [1 Ekim 2010]	47
Kemalist ilericiliğin, devrimciliğin sınırları.....	50
Marx, Cumhuriyetçilik ve Kemalist TKP [1 Aralık 2013]	56
Özerklik Tartışmaları ve Şovenizm [14 Mayıs 2014]	61
Sosyal şovenizmin argümanları.....	64

SİP-TKP’nin Sol Kemalist Dönüşümü Üzerine Enternasyonalizm mi, Milliyetçilik mi?

Sunuş

TKP’nin 1 Ağustosta kamuoyuna duyurduğu “Ülkemizin Uçurumdan Yuvarlanmasına İzin Vermeyeceğiz”¹ başlıklı imza kampanyasına ulusalci, Ergenekoncu/Avrasyacı, genelde Kemalist, hatta İYİ Parti ve Zafer Partisine yakın isimlerin koşarak imza atması tesadüf mü? Elbette değil. Tüm bu isimler ve TKP, Kürt sorununda demokratik bir çözüme, Kürt halkının demokratik haklarının tanınarak anayasal güvence altına alınmasına karşıdırlar. Bildiride birçok tema olmasına rağmen, bildirinin ruhunu belirleyen şey, gerçekte Kürt karşıtlığı, devlet tapınmacılığı ve milliyetçiliktir. Çünkü bildirinin yayınlanmasına neden olan, faşist rejim blokunun “terörsüz Türkiye” olarak adlandırdığı süreç, Öcalan ile yapılan görüşmeler, PKK’nin silah bıraktığını açıklaması ve Suriye’deki gelişmelerdir. Bildiride “barış ve kardeşlik istiyoruz” deniyor

1. “Biz aşağıda imzası yer alanlar Türkiye’nin cumhuriyetçi birikimini bu iddianın arkasında durmaya çağırıyoruz: Ülkemizin uçurumdan yuvarlanmasına izin vermeyeceğiz. Barış ve kardeşlik istiyoruz. Türkiye Cumhuriyeti’nin, Lozan Anlaşması’nın sorgulanmasını; mevcut sınırlarımızın tartışılmasını; yeni-Osmanlı hayallerini, Türkiye İmparatorluğu gibi gayrimeşru adlandırmaları, ümmetçiliği, etnik ve mezhepsel kimliklere dayalı siyasal yapı ve kurumları istemiyoruz. Barış ve kardeşlik ve de bağımsız ve laik bir ülke, eşitlikçi bir düzen, planlı bir ekonomi istiyoruz. Ülkemizin uçurumdan yuvarlanmasına izin vermeyeceğiz.”

ama bu barış ve kardeşliğin neye tekabül ettiğini TKP'nin açılımlarından ve ulusalcı kesimlerin ırkçı söyleminden biliyoruz. Keza bildiride rejimin yeni Osmanlıcı emperyal emellerine de karşı çıkılıyor ama gerçekte **burjuvazinin ulusalcı, devletçi Kemalist kesimleri Türkiye'nin Ortadoğu'daki emperyalist yayılmacılığına karşı değildir**. Onlar bu emperyal siyasetin nasıl ideolojik bir çerçeveye oturtulacağı ve kimin liderliği altında yürütüleceği konusunda rejimle ayrışıyorlar. Türkiye alt-emperyalist bir ülke konumundadır ve emperyalist piramidin üst basamaklarına tırmanmak için yanıp tutuşuyor. Yani Türkiye kapitalizminin dünya ekonomisi içinde tuttuğu yer ve sermayenin birikim düzeyi, bu tür politikaları nesnel olarak zorunlu kılıyor.

Ancak ülkenin nasıl bir rejimle yönetileceği, devlet kaynaklarının nasıl bölüşüleceği, hangi egemen sınıf kesimlerinin yönetime nasıl ve ne düzeyde katılacağı, bugünkü faşist rejim blokunun varlığını sürdürüp sürdürmeyeceği, Kürt sorununun nasıl çözüleceği ve giderek derinleşen emperyalist hegemonya krizinin şekillendirdiği uluslararası siyaset alanında hangi emperyalist blokla nasıl iş tutulacağı konusunda büyük bir belirsizlik ve kriz var. CHP'yi ve onunla birlikte tüm muhalefeti ezmeye ve sindirmeye dönük operasyonu, Kürt sorunu bağlamında Öcalan ile yürütülen yönü belirsiz görüşmeleri, Suriye'den Libya'ya izlenen zikzaklı politikayı, devletin olanaklarının Erdoğan'ın damadı silah tüccarının emrine verilmesini, rejimin tepeden tırnağa çürümelerini ve faşist iktidar bloku içindeki çekişmeleri egemen sınıf içindeki bu kriz çerçevesinde ele alarak değerlendirmek gerekiyor.

Altını kalınca çizmek gerekiyor ki Erdoğan liderliğindeki rejimin Kürt sorununun demokratik çözümü gibi bir amacı yoktur. “*PKK'nin Fesih Kararı, Rejimin Hedefleri ve Devrimci Tutum*” başlıklı yazımızda belirttiğimiz üzere, Erdoğan, Kürt sorununa Ortadoğu'daki emperyalist hedefleri ve içeride iktidarını konsolide edip sürdürme perspektifinden yaklaşıyor. “Erdoğan, hem iktidarını hem de temsil ettiği sermaye fraksiyonunun çıkarlarını güvenceye almak amacıyla, iç ve dış siyasal gelişmeleri bu yönde şekillendirmeye çalışıyor. Bu kapsamda, HTŞ gibi cihatçı yapıları devreye sokarak Rojava'daki Kürt varlığını geri-

letmek, ABD'yi (özel olarak da Trump'ı) kendi planlarına ikna ederek Ortadoğu'daki etkisini artırmak ve tüm bunları iç siyasette kullanmak istiyor.”

Ulusal ve uluslararası tüm gelişmeleri bir bütün içinde, sayısız bağlantının aynı düğüm noktasında kesişip çatıştığı perspektifiyle analiz etmek gerekiyor. ***Varlığı ve faşist doğası nedeniyle iktidar bloku, Kürt sorununu demokratik bir çerçevede çözemez. Burjuva demokratik sınırlar içinde de olsa bu yöndeki her adım, faşist rejimin varlığının altını oyarak onunla tezat oluşturur.*** Zaten CHP'nin 31 Mart seçimlerinin ardından gündeme getirdiği “normalleşme” siyasetinin hayata geçmemesinin nedeni de buydu. Hem bir taraftan faşist rejimin varlığını sürdürmesi hem de göreceli de olsa burjuva demokratik sınırları genişletecek yumuşama/normalleşme adımlarının atılması eşyanın doğasına aykırı olurdu. ***Faşist rejimin kendi karşısına, anti-tezine dönüşmesi beklenemez.*** Zaten Suriye ve Rojava bağlamındaki gelişmeler, rejimin Kürt sorununu demokratik temelde çözmeye değil, maceracı yeni hamlelerle Ortadoğu'da mevzi kazanmak istediğini ve belirleyici bir güç olmaya odaklandığını ortaya koyuyor.

Kürt sorunu, Üçüncü Dünya Savaşının en girift noktalarından birini oluşturan Ortadoğu'da emperyalist nüfuz mücadelesinin bir parçası haline gelmiş durumda. Bu yüzden, hem uluslararası gelişmeleri, Ortadoğu'da yürüyen emperyalist savaşı ve tarafların aldığı pozisyonu doğru okuyarak işçi sınıfının bağımsız sınıf çıkarları temelinde bir politika oluşturmak, hem de bu doğrultuda ulusların kendi kaderini tayin hakkı ilkesini tutarlı bir şekilde sahiplenmek, Kürt halkının demokratik haklarının tanınmasını ve güvence altına alınmasını ikircimsiz savunmak gerekiyor. Ama aynı anda halkların eşitliğine ve kardeşliğine karşı çıkan ulusalcılara, faşistlere, sol Kemalistlere karşı durmak sosyalistlerin görevidir. Durumun kendisi son derece karmaşıktır ve verili tarihsel gidişat komünistlerin önüne çözümü kolay olmayan sorunlar çıkarmıştır. Sorunların basit, kestirmeden bir çözümü yoktur.

Bu noktada TKP ve türevlerinin siyasetini belirleyen, işçi sınıfının ba-

ğimsız enternasyonal sınıf çıkarları değildir. Her ne kadar TKP işçi sınıfından söz etse ve “komünist” olduğunu iddia etse de, onun siyasal hattına damgasını vuran devletçiliktir, milliyetçiliktir, Kemalizmdir. ***TKP’nin perspektifini belirleyen demokratik haklar, özgürlükler, işçilerin enternasyonal birliği ve halkların kardeşliği değildir.*** TKP, özellikle 2000 dönemecinden bu tarafa Kürt sorununa “bölücülük” damgası basarak yaklaşıyor; şovenist, sol Kemalist, devletperest, gerici bir cepheden kalkarak Kürt sorunu karşısında konumlanıyor. Kuşku yok ki bu başlıklar üzerinden siyaset yapmak, özellikle Kemalist duyarlılığı yüksek kitlelere seslenmek son derece kolaydır ama bu komünist/sosyalist bir siyaset değil, özünde reformist burjuva bir siyasettir.

Zaten TKP uzun bir dönemdir böyle bir siyasal hat yaratmak; ulusalcıları, kentli ve eğitimli sol Kemalist kitleleri yanına çekmek, CHP’den ve hatta Vatan Partisinden boşalan alanı durdurmak istiyordu. “TKP’nin Kemalizme doğru geçirdiği dönüşümün teorik temellerini yıllar önce eleştirmiştik. O gün SİP-TKP’nin ideologları sosyalist devrimin emek-sermaye çelişkisi üzerinde yükselmediğini söylüyorlardı: «Sosyalist devrim emek-sermaye çelişkisi üzerinde yükselebilseydi, elbette her şey farklı olurdu.» Onlara göre, *burjuvaziyle ve emperyalizmle mücadelede soyut bir emek-sermaye çelişkisi yerine yurtseverlik* geçirilmeliydi! Emek-sermaye çelişkisi tâli, yurtseverlik başat derken, «vatan hainliği» suçlamasını esas olarak solun sahiplenmesi ve kullanması gerektiği noktasına kadar varılmıştı. O günden bugüne TKP’nin sosyalist renkleri iyice soluklaşırken, Kemalist renkleri alabildiğine belirginleşmiştir.”

Bu satırların yazıldığı Ekim 2010’dan bu yana TKP, hedeflediği doğrultuda çok büyük adımlar attı. TKP Genel Sekreteri Kemal Okuyan, 7 Nisanda “Hükümete diz çökmüyoruz” konulu bir eylemde, Mustafa Kemal’in önünde diz çöktüklerini açıklayarak tüm kitleyle birlikte diz çöktü.² 2000’lerin başından beri egemen sınıf içinde sertleşen kavga ve

2.<https://haber.sol.org.tr/haber/tkpnin-hukumete-diz-cokmuyoruz-eylemlerinde-ilk-gun-kurtulus-savasi-kahramanlarinin-onunde>

son derece güçsüzleşmiş sosyalist hareketin işçi sınıfının bağımsız, enternasyonalist çıkarları temelinde bir siyaset oluşturmaması toplumda muazzam bir boşluk yaratıyor. Bu koşullarda, doğal olarak burjuva siyaseti ve egemen fikirler çok daha fazla belirleyici oluyor. Bu siyasal boşluk ortamında Mustafa Kemal, muhalif kitlelerin tepkilerini dışa vurdukları bir sembole dönüşmüş/dönüştürülmüştür.

Üstelik bu sembol üzerinden dile getirilen tepkinin siyasal içeriği son 20 yılda değişiklikler göstermiştir. Asker-sivil Kemalist bürokrasinin siyasal alan üzerindeki vesayetinin korunmasının istendiği, Cumhuriyet mitinglerinin örgütlendiği ve 27 Nisan tarzı muhtıralarla AKP'nin iktidardan indirilmeye çalışıldığı, keza iktidarın Ergenekon operasyonlarını sürdüğü dönemde Mustafa Kemal yükselen bir semboldü. Fakat özellikle bu dönemde, Mustafa Kemal'le kimlik kazanan kitlelerin büyük bir kısmının siyasal istemlerinin içeriği hiç de demokratik değildi. AKP ile Gülen cemaati arasındaki ittifakın bitmesinin ardından, özellikle 2014'ten sonra, bugünkü rejimin temelleri atıldı. Erdoğan'ın Bahçeli ile eşgüdüm içinde 7 Haziran 2015'teki seçim sonuçlarını tanımamasıyla başlayan süreç, 15 Temmuz'da (2016) bugünkü faşist iktidar blokunun kurulmasıyla sonuçlandı. MHP, Ergenekoncuların/Avrasyacıların en azından bir kısmı, Perinçek'in Vatan Partisi, bir dönem AKP düşmanı Kemalist entelijansiyadan birçok isim bu iktidar bloku içinde yer aldı. Bu ittifakın çimentosunu, Kürt hareketinin ezilmesi, Suriye'de özerk bir Kürt varlığının önüne geçilmesi ve Ortadoğu'da büyük güç olma hedefi oluşturdu.

Faşist rejim başta sosyalistler ve Kürt hareketi olmak üzere tüm toplumu baskı altına alıp demokratik hakları ortadan kaldırırken, CHP de bu baskı ve sindirme siyasetinin hedefi haline geldi. Her türlü demokratik hakkın yok edildiği, seçimlerin çalındığı, sokakta röportaj verenlerin bile tutuklandığı, genç kuşakların işsizlik ve geleceksizlik sarmalına itildiği, yoksullaşma dalgasının emekçileri vurduğu koşullarda, Mustafa Kemal, artan ölçüde muhalif kitlelerin tepkisinde kimlik odağına dönüştü. 19 Martta İBB Başkanı Ekrem İmamoğlu ve CHP'ye dönük operasyona karşı yükselen toplumsal muhalefette de gördüğümüz gibi,

bu kitlelerin özellikle bir kesiminin siyasal istemlerinin içeriği daha demokratiktir. Ancak “Mustafa Kemal’in Askerleriyiz”, “Tam Bağımsız Türkiye”, “Kahrolsun Faşizm” sloganını atan bir kesim (özellikle gençler), aynı anda ülkücü işareti de yapmakta, Kürt halkının demokratik istemlerine milliyetçi bir refleksle tepki göstermektedir. Elbette örgütsüz ve düzen partilerinin ideolojik egemenliği altındaki kitlelerden bütünlüklü bir siyasal hat oluşturması beklenemez. Bu yüzden, söz konusu CHP ve İmamoğlu olunca Erdoğan rejimi karşısında demokratik hakları savunanlar, sıra Kürt halkının demokratik haklarının karşılanmasına gelince bir anda milliyetçi, ırkçı bir tutum sergiliyorlar.

Devrimci Marksistler olarak, elbette bu ideolojik yumağın nedenlerini anlıyoruz. Ne var ki anlamak ile kabul etmek aynı şey değildir. Komünistler, değiştirmek üzere toplumu anlamaya çalışırlar. Mustafa Kemal’in düzen güçleri tarafından bir sembol olarak öne çıkartılmasından, örgütsüz kitlelerin onu tepkilerinde kimlikleştirmesinden hareketle bir burjuva lideri sahiplenmek komünistlik/sosyalistlik olamaz. Aşağıda ele alıyoruz ama geçerken bir kez daha belirtelim: Mustafa Kemal, 20. yüzyılın başında, emperyalist Birinci Dünya Savaşına büyüme hedefiyle giren ama dağılan Osmanlı’nın üst bürokrasisinden gelen, yeni bir ulus-devletin kuruluşuna öncülük eden burjuva bir liderdir. Cumhuriyetin kuruluşuyla başlayan dönüşümler ise, toplumu derinlemesine sarsan, uyandıran, eski üretim ilişkilerini ve kültürel yapıyı kökten dönüşüme uğratan bir toplumsal devrim değildir; tepeden düzenlemelerdir ve bu anlamda tepeden, devrim kapsamındadır. Bu haliyle Kemalizm, tarihsel rolünü oynamış ve tarihe mal olmuştur.

Bizler, sultanlığa, geri ekonomik ve kültürel ilişkilere, dinin siyasal ve toplumsal yaşam üzerindeki belirleyici rolüne sosyalist bir perspektifle karşı çıkarız. Demokratik hak ve özgürlüklerin sınırsızca gelişmesini; din ile devlet işlerinin ayrılmasını ve devletin tüm inançlara eşit mesafede durmasını kapsayan bir laikliği; kapitalizmin yıkılmasıyla kurulacak doğrudan demokrasiye dayalı sovyet (konsey) tarzı bir cumhuriyeti, işçi sınıfının, kadınların ve ezilenlerin haklarını savunuruz. Tüm bunları, işçi sınıfının bağımsız sınıf siyaseti ekseninde, burjuva

düzeni yıkma perspektifiyle yaparız. Bütün bu başlıklarda, tepeden bir cüce devrimin temsilcisi olan Kemalizmi bıraktık bir kenara, en radikal burjuva devrimciliği bile işçi sınıfının devrimci kapasitesinin yanında son derece silik kalır. Bu konuda, hem 1871 Paris Komünü hem de 1917 Ekim Rus Devrimiyle kurulan işçi iktidarı altında kısa sürede hayata geçirilen kapsamlı toplumsal dönüşümler örnek teşkil etmektedir. Hülasa kelam, işçi sınıfının enternasyonalist devrimci mücadelesi yolunda ilerlerken, bir burjuva ideolojisi olan Kemalizme ya da onun sol çeşitlemelerine ihtiyacımız yok!

SİP-TKP'nin emek-sermaye çelişkisinin yerine yurtseverliği geçirmeye dönük teorik girişimlerini ele alan “Enternasyonalizm mi Milliyetçilik mi?” başlıklı aşağıda yer alan yazımızı 2003 tarihini taşıyor. 2009, 2010, 2013 ve 2014'te kaleme aldığımız dört ayrı yazımızı ise “Sosyalizm Postuna Bürünmüş Kemalizm” başlığı altında topladık ve bütünlük açısından tekrar oluşturan kısımları çıkardık.

5 Eylül 2025

ENTERNASYONALİZM Mİ, MİLLİYETÇİLİK Mİ?

Beraberinde derin altüst oluşları getirecek olan tarihsel bir sürece girmiş durumdayız. Kapitalist-emperyalist sistemin efendileri, tüm dünyada yeni ve çok daha yıkıcı olacak bir emperyalist savaşlar döneminin önünü açmış bulunuyorlar. Emperyalistler ve onların yanındaki hegemonya savaşına katılıp pazarların paylaşımından pay kapmak isteyen kapitalist devletler, her alanda milliyetçilik dalgasını yükseltmekten geri durmuyorlar. Mevcut süreç şovenizmin yükseltileceği ve halkların birbirine düşürüleceği tehlikeli bir dönemi de beraberinde getirmiş bulunuyor. Üzerinde yaşadığımız topraklarda, kapitalistlerin devleti Türkiye Cumhuriyeti, emperyal bir güç olmanın hayallerini beslemektedir. Irak savaşında yaşananlar bunu çarpıcı bir biçimde ortaya koymuştur.

Böylesi bir emperyalist savaşlar sürecinde, milliyetçilik-yurtseverlik, ulusal çıkarların savunulması, anayurdun savunulması gibi burjuva ideolojik argümanlara karşı doğru yaklaşımın önemi bir kat daha artıyor. Üzerinde yaşadığımız topraklar için bu görev daha da yakıcıdır. Türkiye’de burjuva devlet, Kürt ulusal hareketine karşı sürekli işçile-

ri-emekçileri kışkırtmakta ve düşmanlık tohumları ekmektedir. Kürt halkı yok sayılmakta ya da “kültürel hak” kırıntılarıyla susturulmaya çalışılmaktadır. Türk kapitalistlerinin emperyal niyetlerine karşı savaşmak, Kürt emekçilerinin yanında ve şovenizmin karşısında olmayı gerektirir. Kürt ve Türk emekçilerinin kaynaşıp kardeşleşmesi, işçi sınıfının birliğinin önündeki engellerin kalkması ve Türk milliyetçiliğine-yurtseverliğine karşı mücadele, Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkını tanımaktan geçer. Kürt halkının kendi kaderini kendi özgür iradesiyle kararlaştırmasını, ikircimsiz, özürsüz, koşulsuz bir şekilde savunmadıkça, hiçbir komünist ezen ulus milliyetçiliğinden kurtulmuş olamaz.

Ancak kendilerine komünist etiketi takan küçük-burjuva milliyetçiler, işçi sınıfının bilincini bulandırıyorlar ve burjuvazinin değirmenine su taşıyorlar. Küçük-burjuva hareketlerin neredeyse tamamı, Kürt ulusal hareketine son tahlilde milliyetçi bir bakış açısıyla yaklaşıyor. Türkiye’nin bağımsızlığı ve “ulusal onuru” meselesi, bu tür solcuların nezdinde kullanılabilir politik argümanlar olarak ele alınıyor.

Temel sorun emperyalizmin küçük-burjuva kavranışıdır

Bu anlayışın kaynağında yatan Stalinizm, Lenin’in ortaya koyduğu emperyalizm çözümlemesini çarpıtmıştır. Emperyalizm sömürgeciliğe indirgenmiş, kapitalizm ile emperyalizm ayrı tarihsel olgularmış gibi sunulmuştur. ***Emperyalizme karşı mücadele anti-kapitalist mücadeleden kopartılarak bağımsızlaştırılmış, yabancı düşmanlığına ve şu ya da bu emperyalist devlete karşı olmaya eş koşulmuştur.*** Böylelikle devrimci işçi hareketinin önüne emperyalizme ve tekelliliğe karşı mücadelede tamamlanması gereken bitmez tükenmez aşamalar çıkartılarak, proleter devrim gündemden düşürülmektedir.

Konuyu tarihsel bağlamı içinde hatırlayalım. Emperyalizmin sömürgeciliğe indirgenmesi, ulus-devletini kurarak siyasal bağımsızlığını ka-

zanmış ve emperyalist dünya ekonomisi içinde yerini almış kapitalist ülkelerin, yarı ya da yeni sömürge ülkeler kategorisinde ele alınmasını da beraberinde getirdi. Bu durumda, emperyalist ülkeler vardı ve bunlar sömürenlerdi; geri kapitalist ülkeler vardı ve bunlar emperyalizme bağımlı, sömürülen ülkelerdi! ***Emperyalist-kapitalizmin çelişkileri böylelikle sınıflar arasındaki bir çelişki olmaktan çıkarılıp, uluslar arasındaki bir çelişkiye indirgendi ve bu geri kapitalist devletlerin burjuva sınıfları, emperyalizme karşı mücadele eden anti-emperyalist, ilerici güçler olarak ilan edildi.*** Bu ülkelerin komünist partilerine, “yerli” yani “ulusal” burjuvazileriyle anti-emperyalist cepheler kurmaları yönünde baskı yapıldı. “İlerici” burjuvazi ile birlikte yürütülen mücadele sonucunda emperyalistler kovulacak ve böylelikle “tam bağımsızlığını” kazanmış bu ülkelerde sosyalist devrim ancak bundan sonra söz konusu olabilecekti. Bu doğrultuda “halk cepheleri” ya da “ilerici ulusal devrimci cepheler” kurulmasına girişildi. “Emperyalizme karşı” yurtseverlik (milliyetçilik) duyguları yüceltildi. Böylelikle sosyalist devrim belirsiz bir geleceğe erteleniyor, işçi sınıfından bağımsız sınıf çıkarlarını bir tarafa atması ve burjuvazinin kuyruğuna takılması bekleniyordu.

Emperyalizmin bu Stalinist kavranışı, yaşadığımız topraklar üzerinde küçük-burjuva devrimci sol akımlar içinde derin kök salmıştır. Kapitalist Türkiye’nin kurucu ideolojisi Kemalizm, anti-emperyalist olarak tanımlanmıştır. Stalinizmin ulusalcı-devletçi küçük-burjuva sosyalizm anlayışı, Kemalizmle birleşerek Türkiye’deki geleneksel sol harekete damgasını vurmuştur. Stalinizmin ulusal kalkınmacılığa indirgediği sosyalizm anlayışı, gözünü Batı kapitalizminin gelişme düzeyine diken Kemalist aydınlar için de daima bir ilgi odağı olmuştur. Elbette bu salt Türkiye’ye özgü değildir. Geride bıraktığımız yüzyılın ikinci yarısında Üçüncü Dünya diye anılan geri kapitalist ülkelerdeki aydınların arayışlarında genelleşen bu ulusalcı sosyalizm anlayışı, işçi sınıfının enternasyonalist bilinçle donatılmasının önündeki en büyük engeldir.

Bu tutumların sol görünümlü sofistike bir versiyonunu geliştirme misyonunu öyle görünüyor ki şimdilerde yasal TKP [SİP] üstlenmiş

durumda. “Komünist” TKP, Kemalist İP’yi [şimdi Vatan Partisi] aratmayacak çarpıtmalara girişiyor. Son olarak ABD ile Türkiye arasında yaşanan “çuval vakası”nda TKP de dâhil Stalinist solun nerdeyse tamamı milliyetçi bir tavır takındı. TKP bir taraftan milliyetçilikten farkını açıkça tanımlamadığı (iddiaya göre bu fark mücadelenin kendisi tarafından belirlenecektir) bir yurtseverlik anlayışı ile komünizmi çiftleştirmeye çalışıyor, diğer yandan da Kürt hareketine karşı şovenist yaklaşımını daha da pervasız bir dille sürdürüyor. Çarpık bir emperyalizm kavrayışından doğan ucube bir anti-emperyalizm anlayışıyla, milliyetçi-yurtsever duygular okşanıyor.

Burjuvazi ve anti-emperyalist mücadele

Emperyalizmi, Kautsky gibi çağdaş kapitalizmin politikalarından biri olarak değil de çağdaş kapitalizmin ta kendisi olarak ele alan Lenin, bu olgunun doğurduğu sonuçlardan birini şu şekilde ifade etmişti:

“Bir yandan, birkaç elde yoğunlaşmış, ve yalnızca küçük ve orta kapitalisti değil, çok küçük kapitalist ve çok ufak patronları da kendine bağlayan yaygın ve sıkı bir ilişki ağı kurmuş olan mali-sermaye, öte yandan, dünyayı paylaşma ve başka ülkelere egemen olma yolunda başka ulusal mali gruplara karşı girilen gitgide yoğunlaşan savaşım, bütün mülk sahibi sınıfların tamamıyla emperyalizm safına geçmesine neden olmaktadır.”³

Burjuvazinin ulus-devletini kurup dünya emperyalist ekonomik sistemin içinde yerini almasından sonra, onun açısından siyasal bağımsızlık mücadelesi diye bir şey kalmaz. ***Burjuvazinin daha zayıf bir kesimi, onun tekelci kapitalist kesimini emperyalizm yanlısı olmakla itham ediyor ve ona karşı ulusal bağımsızlığın elden gittiği yaygarasını koparıyorsa, burada yürüyen burjuvalar arası bir mücadeledir.*** Ne bu “işbirlikçi” burjuva kesim ne de sözde ulusal burjuvazi, emperyalist ekonomik sistemin veya onun ilişkiler ağının dışındadır. Ama

3.Lenin, *Emperyalizm*, Sol Yay., Haziran 1979, s.132

bu ikinciler, tekelci burjuvaziye karşı güç toplamak ve ulusal pazarın yağmasından daha fazla pay almak ya da ellerindeki payı korumak üzere, “yabancı düşmanlığını” ve “bağımsızlık” istemini yücelten bir söylemle, kitlelerin ilgisini ve desteğini çekmeye çalışırlar. Böylesi bir bağımsızlık savunusu demagojiden ibarettir.

Stalinist halkçılığın bağımsızlıktan anladığı, kapitalist bir devletin hem ekonomik hem de siyasi bağımsızlığıdır. Bu ise kapitalizmin kendisine temelden ters düşen bir ütopyaadır. Zira kapitalizmin yani sermayenin temel dinamiği, dünyada fethedilmemiş tek bir köşe bırakmayarak daha çok yayılmak, yoğunlaşmak, merkezileşmektir. Kapitalizmin en üst evresi olan emperyalizm, tüm dünyayı birbirine bağlayan, girift ilişkileri zorunlu kılan organik bir dünya ekonomisi yaratmıştır. Bu dönemin özgün özelliği, banka ve sınai sermayenin tekelleşerek kaynaşması, sermaye ihracının ağırlık kazanması, dünyanın nüfuz alanları temelinde büyük emperyalist güçler tarafından paylaşımı ve mali-sermayenin imparatorluğudur. ***Emperyalist-kapitalist sistem hiyerarşik bir sistemdir ve kapitalizmin normu siyasal bağımsızlıklarını kazanmış ulus-devletlerdir.***

Burjuvazinin anti-emperyalist olması beklentisi içinde olanlar gerçekte Marksist değil, Marx’ın Komünist Manifesto’da belirttiği, tarihin tekerliğini geri döndürmek isteyen sulu gözlü küçük-burjuvalardır. Elif Çağlı, burjuvaziden ve küçük-burjuvaziden neden anti-emperyalizm beklenemeyeceğini Kolonyalizmden Emperyalizme adlı çalışmasında şöyle açıklıyor:

“Emperyalist ülkelerin, görece daha zayıf durumda bulunan kapitalist ülkelere dayatmaları elbette ki yalnızca ekonomik alanla sınırlı kalmıyor. Ancak bu durum, kapitalist düzenin genel bir yasasıdır. Kapitalizmde parayı veren düdüğü çalar! Büyük emperyalist devletlerden muazzam miktarlarda borçlanan kapitalist devletlerin burjuvazisi, eşitsiz ilişkiler ya da «iç işlerine» karışılması nedeniyle ne kadar sızlansa da, bu bir bütün olarak onların kapitalist düzenidir. Bu tür sızlanmalardan işçi sınıfına ne? Daha güçsüz burjuvazinin derdini dert edinmek,

ya da işçi sınıfına kapitalizm temelinde «tam bağımsız ve ulusal bir düzen» propagandası yapmak ancak küçük-burjuvazinin şanına yakışabilir. Oysa irili ufaklı tüm kapitalist ülkelerde proletaryanın yakıcı sorunu, «kendi» burjuvazisinin «ekonomik bağımsızlığı(!)» değil, kapitalist sömürü düzeninden kurtuluştur. Kısacası, emperyalizm karşısında işçi sınıfının mücadele hedefi burjuva düzene son vermektir, yani siyasal iktidarın fethidir, proleter devrimdir. ...

“Aslında, küçük-burjuvaziden de tutarlı bir anti-emperyalizm beklenemez! Küçük-burjuva demokratların anti-emperyalist mücadele anlayışları yarım yamalak; çünkü bunlar, emperyalist politikalarla kapitalist işleyişin ekonomik temelleri arasındaki çözülmez bağları görmezden gelirler. Emperyalizmin karşısına «ulusal kapitalizm»i çıkartarak, emperyalizmden bağımsız bir kapitalizmin de pekâlâ mümkün olabileceği hayalini yayarlar. Emperyalizmi, tüm kapitalist ülkeleri kaçınılmazlıkla içine alan dünya kapitalist sistemi olarak kavramaktan acizdirler ya da böyle kavramak işlerine gelmez. Nüansları bir yana bırakacak olursak, tüm küçük-burjuva sol akımlara egemen olan «anti-emperyalizm» anlayışının özü şudur; ülke içindeki kapitalist işleyişe kökten tutum almayan, dolayısıyla anti-kapitalist içerikten yoksun bulunan ve yalnızca dış faktöre indirgenmiş olan sözde bir emperyalizm karşıtlığı! Küçük-burjuvazi nezdinde anti-emperyalizm, sömürgeci ve ilhakçı «politikalarla karşı» tutum almaktan ibarettir.”⁴

Sosyalist devrimin dayanakları ve yurtseverlik

Özellikle son dönemde, *TKP önderliğinde yeni bir karışımın hazırlıkları yapılıyor*. Kapitalizmin çelişkileri üzerinden yükselmeyen sosyalist devrim dinamikleri icat edilmeye çalışılıyor. Bu siyasi çizginin yakın zamanda bir çeşit “sosyalist halk devrimi”, ya da “milli sosyalist devrim” sloganıyla karşımıza çıkması bizleri hiç de şaşırtmayacaktır. TKP genel başkanı ve *Gelenek* dergisinin yazarlarından Aydemir Güler, “*Sosyalist Devrim ve Yurtseverlik*” başlığı altında şunları yazıyor:

4.Elif Çağlı, *Kolonyalizmden Emperyalizme*

“Sosyalist devrim tezinin, devrimci kalkışma zeminini emek-sermaye çatışması ve bu çatışmanın bilincine indirgediği yolundaki eleştiriler, bir yel değirmeni savaşıdır... Yoktur, böyle bir şey.

“Sosyalist devrimciliği «kargadan başka kuş, emek-sermaye çelişkisinden başka çelişki tanımam» olarak kavramış unsurların devrimlere önderlik edebildiği ... görülmedi, çünkü bu eğilim olsa olsa bir çocukluk hastalığı olabilir.”⁵

İşçi sınıfını, uzlaşmaz bir sınıf karşıtlığıyla burjuvazinin karşısına diken emek-sermaye çelişkisidir. *Manifesto*’da belirtildiği gibi, bugün burjuvaziyle karşı karşıya gelen bütün sınıflar içinde tek tutarlı devrimci sınıf, emek-sermaye çelişkisinin iki kutbundan birisi olan işçi sınıfıdır. Yalnızca o geleceğin sınıfsız toplumuna gidecek sürecin önünü açabilecek yetenektir. Proleter devrimin temelinde de bu emek-sermaye çelişkisinin doğurduğu dinamikler yatar. Proleter devrim sürecinde, kapitalist toplumun bu temel çelişkisinin değişik düzeylerde beliren görünüşleri, yani bu temel çelişkinin dışavurumları olan sorunlar ve belki bu temel çelişkiden doğmasa da modern burjuva toplumunun koşullarında kaçınılmaz olarak ona eklenilen, dolayısıyla ondan bağımsız bir varlığı olmayan ve özünde geçmişe ait çeşitli sorunlar kitle hareketinin başlangıç noktaları olarak devindirici rol oynarlar. Ancak hareketin ilerlemesiyle kitleler, temeldeki çelişkinin bu dolaylı görünüşler düzeyindeki henüz bulanık kavranışından daha dolaysız, net ve derin bir kavranışına doğru yükselirler. Böyle olduğu ölçüde söz konusu sorunların çözümünün ancak temel sorunun çözümüyle mümkün olduğu ortaya çıkar ve hareket bu temel sorunun çözümüne yönelir (burada öncü partinin kilit rolü sorununa değinmeyi gerekli bulmuyoruz). ***Dolayısıyla proleter devrim süreci ilk bakışta emek-sermaye çelişkisinin ta kendisi gibi görünmeyebilen ama gerçekte onun dışavurumları veya ona eklenilmiş olan birden çok sorun ve çelişki üzerinden hareket eder.*** Bu anlamda, Lenin’in belirttiği gibi, saf bir proleter devrim olmaz. Ne var ki “saf proleter devrim olmaz” vurgu-

5.A. Güler, *Sosyalist Devrim ve Yurtseverlik*, Gelenek, No: 64, Haziran 2001, s.15-16

sunu çarpıtıp, sosyalist devrimin temelini başka türden çelişki ve dinamikler üzerine oturma çabası (ki bu yalnızca kağıt üstünde kalmaya mahkûmdur) yanlış bir çabadır.

Bu ülkede Mao'nun skolastik biçimde “temel çelişki-tali çelişki” olarak ürettiği kategoriler üzerinden, temel çelişkinin emek-sermaye çelişkisi olup olmadığı çok tartışıldı. Temel çelişkinin emek-sermaye çelişkisi olmadığını ileri sürenler, demokratik devrim, halk devrimi, milli devrim ya da bu üç kavramın farklı dizilişleriyle ifade ettikleri bir devrim perspektifini savunanlardı. Kökleri İkinci Enternasyonal dönemine uzanan ve olgunlaşmış biçimini Komintern'in 1928 programında bulan ve ardından Mao'nun da katkılarıyla ufak tefek revizyonlardan geçen aşamacı devrim anlayışıydı bu. Dünya geneline ilişkin olarak bu aşamacı devrim anlayışını açıkça reddetmeyen ama Türkiye’de kapitalizmin artık yeteri kadar gelişmiş olduğunu düşünerek emek-sermaye çelişkisi üzerinden “sosyalist devrim” perspektifini savunan çevreler de vardı.

Bu siyasal kökten gelmekle birlikte bugün sosyalist devrim konusundaki Marksist kavrayışı tamamen çarpıtan Aydemir Güler şöyle diyor:

“Sosyalist devrim emek-sermeye çelişkisi üzerinde yükselbilseydi, elbette her şey farklı olurdu. Bu koşulda, en azından devrimci durumda geniş emekçi kitlelerin bilinç ve hareketlerinin doğrudan doğruya kapitalizmi tüm kaynak ve sonuçlarıyla birlikte tarihe gömmeye yönelmesi söz konusu olacaktı. Devrimci durum konjonktüründe, nihai hedef ile güncellik arasında yeterli bir örtüşme elde edilirdi. Öncesinde yürütülecek mücadelelerin ana konusu da devrimci duruma hazırlanma ve katkıda bulunma ile tamamlanırdı.”⁶

“*Her şey farklı olurdu*”! Bu satırların yazarı, 1917 Ekim Devriminin, onu takip eden üç Alman devriminin, 1920 İtalyan işçi konseylerinin, 1919 Macar Devriminin, 1926 İngiliz Genel Grevinin, 1930’larda

6.A. Güler, *Sosyalist Devrim ve Yurtseverlik*, Gelenek, No: 64, s.18

İspanyol işçi ayaklanmalarının ve iç savaşının, Fransız yükselişinin hangi zeminde olduğunu açıklamak zorundadır. Ama burada da çarpıtmalar devam ediyor: “devrimci kalkışmaya imza atan işçi sınıfı ve diğer emekçi kitleleri harekete geçiren enerji kaynağının anti-kapitalizm olmasının aşağı yukarı imkânsız olduğunu söylemeliyim.” (agm) Sorun kitlelerin biz anti-kapitalistiz, biz kapitalizmin yıkılmasını istiyoruz, biz sosyalistiz demesi değildir. **Proleter devrimde kitlelerin bu tip “saf” sosyalist ideallerle iktidara talip olacağını sanmak toyluktan başka bir şey olmazdı.** Sorun bu değildir. Sorun kitlelerin acil taleplerinin gerçekleşebilmesi, onlar açısından hayati önem taşıyan tedbirlerin alınabilmesi için burjuva iktidarın yıkılması ve kendi iktidarlarının kurulması gerektiğinin bilincine varmasıdır. Bu açıdan komünist öncüye düşen görev, kitlelerin bu tür acil ve hayati gereksinimlerini bir işçi iktidarı gereğinin propagandasıyla kaynaştırabilecek geçişsel talepleri formüle etmek ve bu taleplerin yerine getirilmesi için kitleleri seferber etmektir.

Bolşevikler geniş kitlelerin desteğini **Ekmek-Toprak-Barış** sloganıyla almışlardı. Ekmek, Toprak ve Barış! Bu üç can alıcı talep, emek-sermaye çelişkisinin Rus emekçi kitlelerinin mücadelesinde somutlanması ya da önüne çıkış biçimiydi. Ama tam da burada marifet bunu böyle kavrayıp kitlelerin önüne buna uygun bir mücadele perspektifi koyabilmektir. Ve sorun böyle konulduğu içindir ki, “geniş emekçi kitlelerin bilinç ve hareketlerinin doğrudan doğruya kapitalizmi tüm kaynak ve sonuçlarıyla birlikte tarihe gömmeye yönelmesi” Bolşeviklerin önderliğinde bir gerçek haline gelebildi. Fakat *Komintern*’in bürokratik yozlaşmasıyla birlikte, Avrupa’da bile sosyalist devrimin henüz olgunlaşmadığı ileri sürülebilmiş ve “emek-sermaye çelişkisi”nin önüne, adeta ondan bağımsız başka türlü çelişkiler geçirilebilmişti. Bir başka deyişle en azından 1920’ler ve 1930’lar Avrupası’nda “sosyalist devrim emek-sermaye çelişkisi üzerinde yükselmedi” denilemez. Doğrusu, bizzat sosyal-demokrat ve resmi Komünist Partiler tarafından bu yükselişin baltalanmış ve bastırılmış olduğudur.

A. Güler’in yukarıdaki satırları, sosyal-demokrasinin ve Stalinizmin

tarihsel sorumluluğunun üstünü örtmekle kalmıyor, kendiliğinden harekete tapınmayı da içeriyor. Neyin üzerinde yükseleceğinden bağımsız olarak, sosyalist devrim, hiçbir şekilde kitlelerin kendiliğinden bir sosyalist bilince varıp kapitalizmi yıkmaya yönelmeleriyle gerçekleşmez. Ve bu böyle olmuyor diye, yeni dinamikler aramak da gerekmez. Sorun, bu çelişkinin yeterli olmamasında değil, en acil ve yaşamsal çıkarları temelinde harekete geçen kitlelere önderlik edebilecek bir devrimci partinin olup olmamasında yatmaktadır. Böylesi bir parti olmadığı sürece, işçi sınıfının kendiliğinden hareketinin, kapitalizmden sosyalizme tarihsel geçiş sürecini başlatma anlamında, yaşayabilir bir işçi devletinin kurulması noktasına varması mümkün değildir.

Devrimci durumlarda işçi sınıfı yığınları devrimci bir kabarış halindedir. Kitle grevleriyle tüm kapitalist düzen felç edilebilir. Her sanayi merkezinde, her kentte işçi sınıfının öz-örgütlenmeleri pıtrak gibi gelişebilir. Sovyet tipi örgütler ikili iktidar durumu yaratabilecek denli genel ve derin bir etkiye sahip hale gelebilirler. Hatta kısa dönemli olarak iktidarın alınması dahi söz konusu olabilir. Ancak Bolşevik nitelikte bir önderlik olmadığı takdirde yığınların devrimci kalkışmasının son tahlilde yenilgiye uğraması kaçınılmazdır. Başta Paris Komünü deneyimi olmak üzere tüm devrimler tarihi bunun nice örnekleriyle doludur.

“Olurdu”, “edilirdi” vb. ifadelerle sanki hiç olmamış ve olamazmış gibi bir hava yaratan A. Güler, sınıf çelişkilerinden, kendi deyimleriyle “emek-sermaye” çelişkisinden kopartılan bir sosyalist ideolojinin üzerine oturtulacağı güvenli bir zemin bulur: **Yurtseverlik**. Artık sorun Türkiye’de böylesi bir yurtseverlik geleneğinin olup olmadığıdır:

“Sosyalizm, geleceğini, kendi tarihini önceleyen damarlara bağlayabildiği ölçüde toplumsal bir kimlik edinir. Türkiye’ye ilişkin soru da budur. Özel olarak sosyalist ideolojinin üzerine güvenle ayaklarını basabileceği bir yurtseverlik damarı ülkemizde mevcut mudur?”⁷

7.A. Güler, *Sosyalist Devrim ve Yurtseverlik*, Gelenek, No: 64, s.20

Bir başka yasal TKP’li, Hasan İlkatış, bu anlayışı çok daha yalın ve anlaşılır bir biçimde ifade eder: “*Anti-emperyalizmin işçi sınıfıyla buluşma noktası soyut bir emek-sermaye çelişkisi değil, yurtseverliktir. Komünistlerin hedefi bu sürecin içini emek-sermaye çelişkisiyle doldurmaktır.*”⁸ Hasan İlkatış’ın, en azından yurtseverliğin “kendinden bir sınıf kimliği taşımadığı”ndan hareketle bu kavramın altını emek-sermaye çelişkisiyle doldurmasına ve böylelikle tastamam sosyal-yurtseverliği teorize etmesine rağmen, bir başka “yoldaşı” çok daha ileri gidebiliyor: “*Yurtseverlik, günümüz Türkiye’sinde sınıfsal bir tavidir. Burjuvaziye en fazla sıkıştırılabileceğimiz başlık bu başlıktır. Türkiye tarihinde ilk kez daha önce söylediğimiz gibi ABD bayrağı altında «vatan-millet-Sakarya» edebiyatı yapabilme imkânı burjuvazi için ortadan kalkmıştır.*”⁹

Aşamacı mantığa aynen sahip olmakla beraber, bu mantık çerçevesinde diğerlerinden farklı olarak “sosyalist devrim” perspektifini savunanlar, geçmişte anti-emperyalizm ile anti-kapitalizm arasında daha sıkı ve sınıf temelli bir bağ kuruyorlardı. Ve yurtseverlik üzerinden bir anti-emperyalizm tarifine girişen milli demokratik devrimcilere karşı çıkıyorlardı. Bugün durum değişmiş gözüküyor. Artık globalleşmeyle birlikte burjuvazi ulusal kimliğinden sıyrıldığına göre(!), ulusal duygular ve hassasiyetlerden yararlanarak burjuvaziye sıkıştırmak onlara mümkün gözüküyor.

“Komünist hareketin toplumsallaşmasında da, sosyalist devrim kendisinde de yurtseverlik temasının kritik rol oynayacağı öngörülmelidir. Bana sorarsanız, “vatan hainliği” ülkenin en popüler ve etkileyici suçlaması olmaya devam edecektir; ve bu suçlamayı yapmaya herkesten çok solun hakkı vardır.”¹⁰

8.Ulusallık, Yurtseverlik ve Anti-emperyalist Mücadele, 22 Nisan 2003. Bu yazı, yasadışı TKP’nin (eski TKP İçinin Sesi) sitesinde, yasal bir TKP’linin konuk olarak yayınlanan yazısıdır. (http://www.t-k-p.org/guncel/okuyucu_mektuplari/mektup_70.htm)

9.Komünist Siyaset ve Yurtseverlik, Haziran 2003. (http://www.t-k-p.org/guncel/okuyucu_mektuplari/mektup_72.htm)

10. ^{agm}

Marksizm gitmiş, yerine küçük-burjuva milliyetçiliğin övgüsü gelmiş. Şunun anlamı ne? “*Sosyalizm, geleceğini, kendi tarihini önceleyen damarlara bağlayabildiği ölçüde toplumsal bir kimlik edinir*”. Sosyalist hareket, burjuvazinin artık terk ettiği düşünülen ideolojik kavramları kitlelerin kafasına sokuşturarak ve burjuvaziye “vatan hainliği” ile suçlayarak “toplumsallaşacak”! Bu toplumsallaşmak kavramıyla kast edilen kitleleşmek ve toplumun diğer muhalif katmanlarını da peşine takmak ise, sorun proletaryanın devrimci hareket üzerindeki hegemonyası sorunudur. Ne var ki bu hegemonya, burjuvazinin sınıfsal çıkarlarının ideolojik ifadesi olan “vatan-millet-sakarya” argümanları üzerinden kurulamaz. ***Yani burjuvazinin ideolojik hegemonyası, yine burjuvazinin argümanlarıyla kırılmaz.***

“Özel olarak sosyalist ideolojinin üzerine güvenle ayaklarını basabileceği bir yurtseverlik damarı ülkemizde mevcut mudur”? A. Güler buna üzülerek hayır cevabı veriyor! Hâlbuki Türkiye’de bir milliyetçi-yurtsever damar bal gibi de vardır ve dahası bugün bu damar artık dolaşım sistemine bile dönüşmüştür. Bu damara ayaklarını basmak isteyen sol kesimlerin önünde Perinçek gayet güzel bir örnek olarak duruyor. Bu “damar”da pompalanan kanın dönüp dolaşıp MHP’li faşistlerin ekmeğine yağ sürdüğü, son günlerdeki İP-MHP ortak mitinglerinde yeterince açıktır. Bereket versin Perinçek’e karşı sol harekette beslenen haklı nefret, birçok sol çevreyi milliyetçi söyleme karşı biraz daha ihtiyatlı tutuyor. Ne var ki TKP, herhangi bir damarı değil de, sosyalist ideolojinin ayaklarını basabileceği bir damarı arıyor. Biz bu damarın sosyal-yurtseverlik olduğunu ve nasıl bir ihanet anlamına geldiğini kavramak için 1914 Ağustosunda Alman “sosyalistler”inin çoğunluğunun yurtsever “duygu”larla kendi burjuvalarına verdikleri desteğe bakmanın yeterli olduğunu söylemekle yetinelim.

Enternasyonalizm Marksizmin kopmaz bir parçasıdır. Bu nedenle, bizler, işçi hareketine yurtseverlik aşılama çabalarının Marksizme aykırı olduğunu, ona ihanet anlamına geldiğini söylemeye ve buna karşı mücadele etmeye devam edeceğiz. Sosyalizm mücadelesinin üzerine güvenle basacağı zemin ancak ve ancak işçi sınıfının enternasyonalist

komünist bilinç ve örgütlülüğüdür.

Yurtseverlik, işçi sınıfının ulusal temellerde bölünmesi anlamına gelir. Milliyetçilik ile yurtseverlik arasında, “birincisi dışlayıcı ve yayılmacıdır, ikincisi ise değildir” şeklindeki TKP icadı yapay ayrımlar bu gerçeği değiştirmez. Nitekim dünyanın en saldırgan, en yayılmacı emperyalist gücü olan ABD, kendi söylemini milliyetçilik üzerinden değil yurtseverlik üzerinden geliştirmiştir. Milliyetçilik ile yurtseverlik arasında, birincinin başkalarını ikinci sınıf bir kategoriye indirgediği, ikincinin ise her halka yurtsever olma hakkını tanıdığı şeklindeki ayrımlar da birer çarpıtmadan başka bir şey değildir. Nitekim milliyetçilik ideolojisi Fransız devrimiyle birlikte yayılmaya başladığında her halkın milliyetçiliğini (yani kendi ulus-devletini kurma hakkını) meşru gören bir yaklaşıma sahipti ve hâlâ da öyledir.

Türkiye’de proleter devrim yurtseverlik alanına değil, enternasyonalizm alanına kök salarak başarıya ulaşabilir. Proleter devrimin karakteri hiçbir zaman ulusal olmamıştır; proleter devrim özü gereği uluslararasıdır. Ulusal arena, devrimin yalnızca başlangıç noktasıdır. Troçki’nin ifadesiyle, proleter devrim ulusal arenada başlar uluslararası arenada gelişir ve dünya arenasında tamamlanır. Bunu halen kavrayamamış olan ulusalcı sosyalistlerin aslında son tahlilde milliyetçi bir noktaya varmaları kaçınılmazdır. Sosyalizmi ulusal temelde hayal edenlerin, sosyalist devrimin temelini yurtseverliğe dayamaya çalışmaları aslında kendi içinde gayet tutarlıdır. Sorun şu ki, bu tutarlılık söz konusu görüşü Marksist yapmıyor, tersine küçük-burjuva sosyalizminin görece tutarlı bir biçimi haline getiriyor.

Yurtseverliği keşfeden TKP değildir. Birinci emperyalist savaşta II. Enternasyonal oportünistleri “yurtseverlik” adı altında kendi burjuvalarının yanında yer aldılar ve işçi sınıfına ihanet ederek onu savaş cephelerine sürdüler. Stalinizm de yurtseverlik üzerinde yükselir. Daha 15 Mart 1917’de Stalin’in başında bulunduğu *Pravda*’da yayımlanan bir baş makalede, Çarlık ordusunun içinde bulunduğu savaşta halka yüklenen görev şöyle ifade ediliyordu: “Halk yüreklice görevinin ba-

şında kalacak, kurşuna kurşun, gülleyle gülle ile karşılık verilecektir; bu tartışma götürmez.” Bu yurtseverliğe Lenin gecikmeden cevap veriyordu:

“Böyle bir dalavereyi kabul ederse partimiz ebediyen onurunu kaybetmiş, siyasi olarak intihar etmiş olur... *Sosyal-yurtseverliğe teslim olmaktansa partimizdeki herhangi biriyle derhal bir yol ayrımını tercih ederim.*¹¹

Ezilen ulus milliyetçiliği sosyalizm demek değildir

Devam edelim.

“Dünyanın her yerinde ve modern zamanların her anında sosyalistlerin anti-emperyalist olmaları esastır. Ancak yurtseverliğin kitlesel ölçekte bir kaldıraç rolünü üstlenmesi bu düzeyde genelleştirilemez. Fazlaca ince ayrıntılara girip konuyu dağıtmamak için en kaba hatlarıyla söylersek; emperyalist piramidin üst sıralarında yurtseverliğin emekçi ve yoksul kitleleri, halkı sosyalizm yönünde harekete geçirme gücünün azalacağı açıktır. Tersine, tarihi boyunca dünya hiyerarşisinin alt sıralarında bir aşağılanma/ezilme ilişkisine tabi olan halkların yurtseverliği, ilericiliğe yatkınlık gösterecektir.

“Merdivenin hangi basamaklarında olduğunun dışında, örneğin ABD’de yurtsever ideolojinin emperyalist saldırganlıktan kopartılması, olsa olsa “vatana” doğrudan sınıfsal bir içerik kazandırılmasıyla mümkün olabilir.”¹²

Sultan Galiyev ile TKP 83 yıl sonra, aynı milliyetçi küçük-burjuva çizgide buluşuyorlar. 1920’de yapılan Birinci Doğu Halkları Kurultayına

11.Akt: Troçki, *Rus Devriminin Tarihi*, Yazın Yay., c.1, s.295

12.A. Güler, *Sosyalist Devrim ve Yurtseverlik*, Gelenek, No: 64, s.21

katılan Sultan Galiyev, asıl çelişkinin sınıfsal değil ulusal olduğunu söylüyordu: “*Müslüman halklar proleter milletlerdir. İngiliz ve Fransız proleterleri ile Fas ve Afganistan proleterleri arasındaki fark çok büyüktür. Müslüman ülkelerde milliyetçi hareketlerin sosyalist bir devrim karakterinde olduğu ileri sürülebilir*”.¹³

Üçüncü Dünya milliyetçiliğinin bu pîrine göre “Doğu’nun proleter milletlerinin birleşerek Batı üzerinde bir diktatörlük kurmaları” gerek-mekteydi. Bunun için “geri kalmış proleter milletlerin, gelişmiş ülkelere karşı çıkarlarını savunan” yeni bir enternasyonal kurulmalı ve III. Enternasyonal’den kopmalıydı. Elbette III. Enternasyonal böylesine küçük-burjuva milliyetçi zırvaları dinlemedi ve tüm dünyaya Avrupa proletaryasının kazanacağı zaferin ezilen ulusların da kurtuluş saati olacağını duyurdu.

TKP’nin “*dünya hiyerarşisinin alt sıralarında bir aşağılanma/ezilme ilişkisine tabi olan halkların yurtseverliği, ilericiliğe yatkınlık gösterecektir*” tezi ile Sultan Galiyev’in “*milliyetçi hareketlerin sosyalist bir devrim karakterinde olduğu*” tezi arasındaki örtüşme son derece açıktır.

TKP’nin evire çevire söylemek istediği şey, Lenin’in ezen ulus milliyetçiliği ile ezilen ulus milliyetçiliği arasında bir ayırım yapılması gerektiği düşüncesinin çarpıtılmış bir biçimidir. Çünkü ezen-ezilen ulus ayırımı, emperyalist hiyerarşinin tepesindekilerle daha altındakileri ayırmak üzere değil, bir ulusun bir başka ulusu siyasi ve hukuki bakımdan bağımlılık altına almasıyla, topraklarını ilhak etmesiyle oluşmuş durumu ifade etmek için kullanılır.

Ezen-ezilen uluslar ayırımı, ya da metropol ülke-sömürge ülke ayırımı Lenin tarafından son derece net bir biçimde yapılmıştır. Bu tutumu Platformumuz adlı belgemizde şöyle ifade etmiştik: “Siyasal olarak bağımsızlığına ulaşmış, yani kendi ulus-devletini kurmuş bir

13.Akt: H. C. D’Encausse-S. R. Schram, *Marksizm ve Milliyetçilik*, Yol Yay., Ekim 1976, s.59

ulusun hâlâ «ezilen ulus» olarak nitelenmesi doğru değildir. Çünkü ulusal sorunun çözümlendiği yerde «ezilme» kavramı artık çok daha net bir biçimde burjuvaziyle proletarya arasındaki temel karşıtlıkta ifadesini bulur. Emperyalist hiyerarşide tepede yer alan ülkelerle daha altta yer alan ülkeler arasındaki burjuvaca çekişmelerin, «ezen ülke-ezilen ülke» ayrımı temelinde öne çıkartılması işçi sınıfının mücadelesine büyük zarar verir. Çünkü bu tür siyasi tutumlar, işçi sınıfının dikkatinin sınıf mücadelesinden «ulusal çıkarlar» düzeyine kaydırılması şeklindeki milliyetçi yaklaşımları besler.”¹⁴

Siyasal bağımsızlığını kazanmış olmasına rağmen, emperyalist hiyerarşi içinde arzu ettiği yere ulaşamamış ulus-devletlerin egemen burjuvazisi, daha büyük güçlerle her kapışmasında, ezilen ulus şablonunun ardına sığınarak bilinç bulandırmıştır. ***Bugün yurtseverlik düşüncesi-nin ilericilik taşıması şöyle dursun, burjuvazinin belli kesimlerinin elinde bu düşünce en gerici politikaların temeli haline getirilmeye çalışılmaktadır.*** Faşizan “Türk Solu” [dergisi] ve Perinçek’in İP’sinden, sol Kemalist aydın-bürokrat-profesörlere, sendika bürokratlarından subaylara ve hatta kimi ticaret odalarının yöneticilerine kadar geniş bir yelpaze bugün yurtseverliğin arkasında durmaktadır. Hepsisi de “ulusal çıkarlar” temelinde IMF politikalarına ve özelleştirmelere karşıdırlar, AB’ye girmeye karşıdırlar, ABD emperyalizmine karşıdırlar, “bölücü” Kürt hareketine karşıdırlar, Irak Savaşına karşıdırlar ve şüphesiz hepsi de öncelikle “şanlı” TC ordusunun yürürlüğe koyduğu ezen ulus milliyetçiliğini desteklerler. Hâl böyleyken, TKP bu dalgaya “bu memleket bizim” şiarıyla çoktan kapıldığını ortaya koyuyor. ***Ulus-devletini çoktan kurmuş, kendisi emperyalistleşme girişimlerinde bulunacak kadar semirmiş olan ve üstelik tarihsel olarak emperyal büyük ulus kompleksi içindeki kapitalist bir ülkede, “yurtseverlik”ten ilericilik, sosyalist devrim dinamiği çıkarmaya uğraşiyor.***

Başka açmazlar da kapıdadır. Emperyalist hiyerarşinin tepesinde-kilerde olmasa bile aşağısındakilerde sosyalist devrimin kaldırıcı yurtseverlik olacaksa, ***o zaman emperyalist ülkelerde devrim neyin***

14.www.marksist.net, madde 41

üzerinde yükselecektir? Öğrenmiş bulunuyoruz ki, uzlaşmaz sınıf karşıtlıklarını yaratan emek-sermaye çelişkisi sosyalist devrimin kaldıracı olmaya yetmemektedir! Demek ki, emperyalist ülkelerde bir sosyalist devrim olamaz! Zaten biz kendi güzel sosyalist adacığımızda memnun ve mutlu olacağımıza göre, “oralarda”, “onların memleketlerinde” sosyalist devrim olmuş olmamış ne gam!

Milliyetçilik yarışı

TKP, burjuva milliyetçiliğin “her kıvrıma akan, yol tıkayan” bir işlev kazanmaması için, milliyetçi hisleri daha baştan farklı bir düzeyde ve farklı kavramlarla yeniden tanımlayarak, burjuva milliyetçiliğinin önünü sözümona kesmeye çalışıyor. Yani emekçiler, kendi sınıf çıkarlarını ulusalcı bir söylemle dile getirebilirlerse, burjuva ulusalcılığına karşı bağışıklık kazanmış olacaklar! Bir başka deyişle, “komünistler”, bu vatanın geleceğini, bu ulusun çıkarlarını biz daha iyi, daha tam ve daha tutarlı savunuruz, oysa burjuvazi bu kavramlara ihanet ediyor diyebilecekler!

Neredeyse tüm küçük-burjuva sol, Türkiye’nin siyasal olarak bağımsız olmadığını ve “yarı sömürge” ya da “yeni sömürge” biçimleriyle emperyalizme bağımlı olduğunu ileri sürer. “Tam bağımsız demokratik Türkiye” ya da “Tam bağımsız sosyalist Türkiye” sloganları bu küçük-burjuva sosyalizm anlayışının ifadesi olarak tezahür ediyor. A. Güler, “Yurtseverliği İnşa Etmek” adlı yazısında şöyle diyor:

“Ulusalcılık ile yurtseverliğin akrabalığı olsa olsa sınıf karakterinin farklılaştırılması yoluyla önemsiz hale getirilebilir. Sınıf karakteri ise bir teorik tanım konusundan ibaret değil. Teorik açıklık yalnızca başlangıç adımı olmasıyla kritik önem taşır. Ama asıl bunun ötesi var... yurtseverliğin «kurulmasında» yol aldığımız ölçüde akrabalar birbirlerine yabancılaşacaktır ve ancak bu yabancılaşma sayesinde ulusalcılığın kapladığı alanda yarılmalar yaratılabilecek, «ulusal çıkarlar», sosyalist

yurtseverliğin, üzerinde hegemonya kavgası vereceği bir temaya dönüşecektir. ... Türkiye’de yurtseverlik teması ve anti-emperyalist mücadeleyi önemli kılan, **ulusal çıkarları belirleyici bir yarış haline getiren bir nesnellikten bahsetmemizin somut karşılığı, anlamı budur.**¹⁵ (vurgu bizim)

Siyasal bağımsızlığa sahip bir kapitalist devlette, ulusal çıkarlar burjuvazinin çıkarlarından başka bir şey değildir. Komünistler sürekli, bıkmadan usanmadan burjuvazinin “ulusal çıkarlarımız” demagojisi-ne ve milliyetçi kışkırtmalarına karşı ideolojik mücadele yürütürken A. Güler, işçi sınıfını kazanmak için “ulusal çıkarları belirleyici bir yarış haline” getirelim diyor. Ulusal çıkarları savunmak, yurtseverlik ve anavatan savunusu konusunda, Ekim Devriminin hemen arifesinde Lenin’in sözlerine kulak verelim:

“Biz ancak iktidar proletarya tarafından ele geçirildikten sonra, barış teklifinden sonra, gizli anlaşmaları yırttıktan ve bankalarla bağları kopardıktan sonra, *ancak bundan sonra anavatan savunucusu olacağız.* Ne Riga’nın işgal edilmesi ne de Petrograd’ın işgal edilmesi bizi anavatan savunucusu yapmayacak... O zamana kadar biz proleter devrimden yanayız, savaşa karşıyız, anavatan savunucusu değiliz. (RSDİP Merkez Komitesine, Seçme Eserler, İnter Yay., c.6, s.213-4)

Kürt ulusal hareketi

Yurtseverlik ile komünizmi kardeşleştirme girişimlerinin altında nasıl bir milliyetçi anlayışın yattığını anlamak için aslında derin incelemelere girmek gerekmiyor. Lenin’in defalarca vurguladığı gibi, burada turnusol kâğıdı olarak, ezen ulus komünistlerinin ezilen ulusun mücadelesine karşı takındıkları tutuma bakmak gerekir. Ve Türkiye’de bu “şansa” sahibiz. ABD emperyalizmi karşıtlığında sosyalist devrimin temel dinamiklerini arayanların, en azından Türk sömürgeciliği karşı-

15.A. Güler, *Komünist*, No: 108, s.4 ve 8

sında yaşam kavgası veren Kürt hareketine benzer nedenlerle bile olsa daha anlayışlı yaklaşımları beklenirdi. Öyle ya, Kürt sorunu bağlamında Kürt yurtseverliğinin inkâr edilemez bir nesnelliği vardır. Ama TKP'nin bu sorundaki tutumu örtük bir şovenizmden başka bir şey değildir.

Bu reformcu Stalinistlere göre Kürt sorunu, sosyalist devrimle birlikte bir anlamda kendiliğinden çözülecektir. Kürt halkının mücadelesi, bu basit nedenden ötürü, Türkiye’de sosyalist devrim mücadelesinin bir parçası olmak zorundadır! Bu zorunluluk kavranıldığı ölçüde Kürt hareketi anlamlıdır, aksi takdirde, bu gibi reformistlere göre, bir kıymeti yoktur. *“Kürt yoksulları neden baskı altındaydı? Daha fazla sömürülebilmeleri için ... daha fazla sömürülmeyi kabul ettikten sonra, Kürtçe konuşmaları serbest bırakılsa ne olur, bırakılmasa ne olur?”* diyorlar.¹⁶ Bu üslup bir komünistin değil, bir “büyük Türk zorbası”nın üslubudur. Eğer burjuvazi değilse, Kürtçe konuşup konuşulamayacağına kim karar verecek? TKP! Çünkü *“Sosyalizm, Kürt emekçilerini yeni bir düzenin eşit kuruculuğuna çağırmaktadır. Bu çağrının sahibi Türkiye Komünist Partisidir.”* Bugün ortada sosyalizm var ve TKP’de somutlaşan bu sosyalizm Kürt halkına çağrıda bulunuyor! Ültimatom veriyor desek daha doğru olur.

Türkiye’de bugüne dek sol hareketin çok büyük bir kesimi, Kürt ulusal kurtuluş mücadelesini, kendilerinden bağımsız bir özne olarak görmeyi kabul edememiştir. Kürt hareketi bunlara göre bağımsız olabilecek bir devrimci özne değil, kendi sözümona sosyalist ya da demokratik devrimlerine tâbi olması gereken bir nesnedir. Kürt hareketinin meşru bir hareket olarak anılabilmesi için yalnızca ulusal bir temele dayanması bu şovenistlere göre yeterli değildir. Sosyalist de olmak zorundadır. Bu nedenle de sorarlar, *“Sosyalist Cumhuriyet’in eşit kuruculuğuna var mısınız?”* Yoklarsa ne olacak? Bu durumda hiçbir hakları da yoktur, mu? Bizce esas sorulması gereken şudur: Ey “Türk komünistleri”, *“Kürtlerin kendilerine ait bağımsız bir devlet kurma hakları var mıdır?”* Soru çok nettir. Kem küm etmeden, bu hakları vardır ve

16.Erkin Özalp, *Gelenek*, No: 78, s.43

bu haklarını hangi yönde kullanacaklarına yalnızca kendileri karar verebilirler, diyebiliyor musunuz? Aksi takdirde, ne söylerseniz söyleyin boştur.

Lenin, Rosa ile giriştiği tartışmada, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını savunurken, sorunu, boşanma hakkına benzeterek ifade etmişti bir keresinde. Biz aynı benzetmeyi, bu şovenistlerin önerisine uyarlayalım: Kadının biri kocasından yıllarca dayak yiyor, eziliyor, horlanıyor. Bu kadının boşanmaya hakkı var mıdır? Boşanma talebi meşru mudur? Şovenist çıkıp diyor ki, ondan boşanabilirsin ama benimle eşit bir temelde evlenmeyi kabul etmen koşuluyla! Peki diyor kadın, sende dayak yemeyeceğim ne malum. Cevap veriyor şovenist, olur mu öyle şey, sorun çözülecek, çünkü bunu ben söylüyorum!

Bu benzetme çok mu abartılı oldu? Bakalım ne dediklerine: “*TKP, sosyalist Türkiye’de ayrımcılık için tek bir neden olmayacağını ilan etmektedir.*” Burjuvazi de kapitalist Türkiye’de aynı iddiayı ilan etmektedir. Sorun ilan etmekle çözülmüyor. Bu “sosyalist” çözümün garantisi var mıdır? Vardır, bu çözüm bir hipotez değildir, çünkü “*ortada bir Türkiye Komünist Partisi gerçeği vardır*”. (Komünist Gazetesi, sayı 108)

Aynı yazıda şöyle devam ediliyor. “Peki, Türkiye Komünist Partisi genel bir sosyalizm çözümünden öte ne söylemektedir?” Bakmaya değer.

Bir: “TKP, Kürtler için yakın bir olasılık olan Irak’ta Kürt (veya Kürtlerin ağırlık taşıyacağı coğrafi) özerk/federe devletin temel anlamının ABD için «serbest askeri bölge» olduğuna dikkat çekmektedir.” Şuraya bakar mısınız! Kürt sorununun “genel bir sosyalizm çözümünden” öte özel birtakım tedbirleri beklerken, karşımıza çıka çıka Kürtlere verilen yeni bir uyarı, yeni bir ultimatoma çıkıyor. Sakın ha Irak’ta bir Kürt oluşumuna destek vermeyin! Çünkü bu ABD için serbest askeri bölge demek olacaktır. Bu durumda “en büyük Kürt nüfusunun da yaşamakta olduğu Türkiye’nin kurtuluşu sadece zorlaşacaktır”. Peki, bir olasılık olarak şunu göz önüne alalım: Türkiye’de yaşayan Kürtler TC’den ay-

rılıp, Irak'ta oluşturulacak olası bir ABD denetimindeki Kürt devletine katılmayı isterlerse? Hayır, asla izin verilemez! Bu yaklaşım hangi kapağı çıkar? Türkiye'de yaşayan Kürtlerin toprakları yüzyıllardır Türk egemenlerinin sömürgesi durumundadır. Bu durum bugün de değişmemiştir. Benzer bir durum Irak'taki Kürtler için de geçerlidir. Onlar da Birinci Dünya Savaşına kadar Osmanlı egemenlerinin, ardından da Arap egemenlerin boyunduruğu altında yaşamışlardır. Türkiye'deki egemenlerin ya da Arap devletlerinin boyunduruğu altında yaşamak, ABD'nin "ileri karakolu" olsa bile ayrı bir Kürt devletinde yaşamaktan daha mı iyidir? Ve her şeyden önce hangi seçeneğin daha iyi olduğuna kim karar verecektir? Türk veya Arap sosyal-şovenleri mi, yoksa Kürt halkının kendisi mi? Bu tür şovenistler açısından ABD'nin Irak'ı işgal etmesi bulunmaz nimet olmuştur. Nitekim bu sayede Kürtlerin mücadelesine dönük şovenist tutumlarını arkasına gizleyebilecekleri bir anti-Amerikancılık paravanını elde etmiş oluyorlar. Kürt sorununun Irak'taki gelişmeler temelinde nasıl bir boyut kazandığı anlamlı bir tartışma olacaktır kuşkusuz. Ancak ezilen ulusların mücadelesi ve onları bekleyen tehlikeler hakkında sadece ahkâm kesmek Marksizm değildir. Lenin, komünistlerin her şeyden önce gelen görevini şöyle koymuştu:

“Ezen ülkelerin işçilerinin enternasyonalist eğitimi, zorunlu olarak, herşeyden önce, ezilen ülkelerin özgürlüğü ve ayrılması ilkesinin savunulmasını içermektedir. *Yoksa ortada enternasyonalizm diye bir şey kalmaz.* Bu propagandayı yapmayan ezen bir ulusun sosyal-demokratını, *emperyalist ve alçak saymak*, hakkımız ve görevimizdir. Sosyalizmin gerçekleşmesinden önce ayrılma olasılığının binde-bir olması durumunda bile, bu istem, mutlak bir istemdir.”¹⁷

Demek ki komünistlerin başkalarına akıl vermeden önce, Kürt sorunu karşısında en temel demokratik görevlerini, yani Kürtlerin özgürlüğünü ve bağımsızlık hakkını savunmayı, bu temelde emekçilerin arasında nifak sokan Türk milliyetçiliğine karşı savaşım görevlerini layıkıyla

17.Lenin, *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı*, Sol Yay., s.164

yerine getirmeleri beklenir. TKP, ezilen ulusun “özgürlüğü ve ayrılması ilkesinin savunulmasını” bu sorun konusundaki propagandasının merkezine oturtuyor mu? Hayır!

İki: “*Türkiye’deki Kürt halkımız daha fazla yoksuldur. Ekonomik, kültürel, siyasal ayrımcılığa uğramıştır.*” Sorun ayrımcılıktan çok daha ötedir. Koskoca bir halk yıllardır boyunduruk altında tutulmakta, inkâr ve imha politikalarıyla ezilmeye, yok edilmeye çalışılmaktadır. En temel haklarından yoksun durumdadırlar. Kürt hareketinin kendi içinde sınıfsal ayrımların var olduğu, bu sınıfların söz konusu ayrımcılıktan farklı paylar aldığı, Kürt “ağa” ve patronlarının kendi sınıfsal çıkarları için Kürt emekçilerini her an satmaya hazır oldukları vb., Kürt devrimcileri açısından olmasa bile Marksistler açısından çırılçıplak bir gerçektir. Ne var ki bu gerçeğe işaret ederek Kürt hareketinin ancak sosyalistlerin önderliğinde gerçek bir toplumsal kurtuluşa ulaşabileceğini söylemek –bu doğru olsa bile– büyük Türk şovenizminin bayraktarlığına soyunan TKP’nin haddine düşmez. Bu gerçeğe işaret etmekle yetinerek, ulusal baskı olgusunu ve kendi kaderini tayin hakkını kısa devre etmeye çalışmak tastamam şovenist bir tutumdur. Ulusal sorunun çözümündeki temel ilke olan ulusların kendi kaderini tayin hakkından ne anlaşılması gerektiğini şöyle açıklıyordu Lenin:

Bu, Marksistlerin programındaki “ulusların kendi kaderini tayin etmeleri” ilkesi, tarihsel ve iktisadi bakımdan, siyasal kaderini tayin etme, siyasal bağımsızlık, ulusal bir devletin kurulmasından başka bir anlama gelmez demektir.¹⁸

TKP ya ulusal sorunun ne olduğunu bilmiyor ya da biliyor ama çarpıtıyor.

Üç: “*TKP, sosyalist Türkiye’de ayrımcılık için tek bir neden olmayacağını ilan etmektedir. Bu sorunun çözümü süreç işi falan değil, yalnızca bir kalemliktir.*” TKP ilan ettiği için güvenmekten başka yapacak şey kalmıyor! Bu bir kalemlik çözümün basitçe ne olduğu ise söylenmi-

18.Lenin, *age*, s.52

yor. Lenin uzun yıllar “kapitalist düzende ulusal sorunun çözümü olanaksızdır, sosyalist düzende ise gereksizdir” yaklaşımıyla savaşıyordu. 1917 Ekiminde bile kalkıp, Rusya’da yaşayan halklara “Sosyalist Cumhuriyet”i kurmaya var mısınız demedi. Tam tersine, 1917 Ekim Devriminde, iktidarı tümüyle üstüne aldığı ilan eden Sovyet’in 1 numaralı bildirisini kaleme alan Lenin, Çarlık Rusyası dâhilinde yaşayan tüm uluslara kendi kaderlerini tayin hakkının tanındığını belirtmişti. Ve böylelikle gerçekten de “bir kalemde” ulusal sorun çözülmüştür. Bu karar sonucunda Finlandiya, Polonya gibi ülkeler kendi bağımsızlıklarını ilan ederek ayrıldılar. Buna mukabil, yine bağımsızlıklarını ilan eden diğer bir grup ulus ise (Azeriler, Gürcüler, Ermeniler, Ukraynalılar, Özbekler, Kırgızlar, Kazaklar, Belaruslar vb.) kendi bağımsız kararlarıyla Rusya’yla bir federasyon oluşturdular. Bir başka deyişle önce bağımsız, özgür ve diğerleriyle eşit bir ulus haline gelip sonra federatif bir birliğin “eşit kurucuları” haline geldiler. Finlandiya ve Polonya bu federasyona katılmak istemedi, kimse de onları zorlamadı! TKP’nin bir kalemde vaat ettiği çözümün bu olmadığını biliyoruz. Sosyalist iktidarlarının “birinci gününde” uygulayacaklarını ilan ettikleri “Komünist Kararname”de Kürt sözcüğü bir kez bile geçmediği gibi Kürt sorununa yorulabilecek son maddede; “Ülkemizde yaşayan bütün halklar arasında kalıcı bir kardeşlik kurulacak, halkların iktisadi, siyasi ve kültürel olarak eşit ve özgür bir yaşamı paylaşması sağlanacaktır” deniliyor. Aynı boş vaatler. Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkı nerede?

Dört: TKP’nin “çözümü” mümkündür; “çünkü Türkçe konuşan işçinin Kürtçe konuşan kardeşini aşağılamak için -hele birlikte sömürü düzeninin üzerine yürüdüklerinde- herhangi bir gerekçesi yoktur.” “Türkçe konuşan işçi”nin “Kürtçe konuşan kardeşi”ni aşağılaması için gerçekten de hakiki bir sebep yoktur. Ancak sorun şu ki, uzun yılların getirdiği büyük ulus şovenizminin etkileri hâkim burjuva ideolojisi nedeniyle ezen ulus işçi sınıfının içine de sızmıştır. Dolayısıyla ortalama bir ezen ulus işçisi, bundan hiçbir gerçek çıkarı olmadığı halde ezilen ulusa mensup sınıf kardeşi karşısında kendini daha üstün ve ayrıcalıklı görme eğilimindedir. Öte yandan karşı taraf da bu aşağılanmayı

her yönüyle hisseder, yaşar. Bu yüzyılların birikimidir. İşte bu sebeple ezen ulus işçisinin temelsiz önyargılarını kırmak ve ezilen ulus işçisinin de haklı güvensizliğini aşabilmek için, baskının bu özel biçimine karşı özel önlemlerin alınması gerekir. Yoksa onun kısa devreye getirilmesi değil. Bu güvensizlik aşılmadığı sürece işçi sınıfının gerçek birliğinin sağlanması, yani proletarya enternasyonalizmi ilkesinin hayata geçmesi mümkün olamaz.

Ulusal sorunun çözümü gerçekten de bir kalemliktir. Ancak ulusal husumetlerin yok edilmesi, önyargıların kırılması, böbürlenmenin sona ermesi için bilinçli bir müdahaleyi, ek tedbirleri gerektiren bir mücadele yürütülmelidir. Tastamam da bu yüzden, Lenin, bu tür önlemlerin düşünülmesi ve her alanda bir ayrımcılığın gözetilmesi gerektiğini belirtir. ***Ama bu kez geçmişin ezilen ulusları lehine, ezen uluslarının aleyhine olan bir ayrımcılık! Yani pozitif bir ayrımcılık! Lenin bu ilkeyi, ilginçtir, Ekim Devriminden önce değil sonra geliştirdi.*** Çünkü Çarlığın eski uluslar hapishanesinin mahkûmları artık serbest de olsalar, yılların damgası hem onların, hem de onları içeri tıkanların üzerinden bir çırpıda silinemezdi. İç savaşta işçi devletinin aldığı darbelerle birlikte bürokrasinin giderek artan yükselişi, eski şovenist pisliliğin yeniden dirilişinin de ifadesiydi. Bağımsızlıklarını elde ettikten sonra, Sovyet Cumhuriyetleri Federasyonu olarak bir araya gelmiş olan çeşitli ulusların önünde bu birliği gerçek bir birliğe dönüştürme süreci yatıyordu. Ve Lenin bu sürecin zorlanmaması, yapay olarak hızlandırılmaması doğrultusunda uyarılarını kesintisiz sürdürdü. Ona göre gerçek birliğe giden bir yol bal gibi ayrılıktan geçebilirdi. Ve Federasyon biçimi belli bir dönem boyunca oldukça uygun bir biçimdi. Ne var ki, Lenin'in deyişiyle “büyük Rus zorbası”, “nasyonalist sosyalist” Stalin'in planları farklı idi. Hasta yatağında şöyle yazıyordu Lenin:

“Ulusal sorun konusundaki yazılarımda, milliyetçilik sorununun genel bir soyutlama içinde sunulmasının hiç yararı olmayacağını belirtmiştim. Ezen ulusla ezilen ulusun milliyetçiliği, büyük ulusla küçük ulusun milliyetçiliği arasında kesin ayrım yapılması gereklidir.

“İkinci tür milliyetçilik açısından, büyük bir ulusun vatandaşları olan bizler, tarihsel oluşum içinde sayısız şiddet olayları nedeniyle hemen her zaman suçlu olmuştur...

“İşte bu nedenle ezenler ya da (ancak şiddetlerinde büyük, zorbalıklarında büyük oldukları halde) «büyük» ulus diye tanımlanan uluslar açısından enternasyonalizm, sadece uluslar arasında biçimsel eşitliğin sağlanması değil, uygulamada nasılsa ortaya çıkacak eşitsizliği dengeleyecek ölçüde büyük ulus aleyhine eşitsizliğin sağlanması demek olmalıdır. Bunu anlamayanlar, ulusal sorun konusunda gerçek proleter tutumu kavramamışlardır. Bunlar bakış açılarında henüz küçük-burjuvadırlar ve bu nedenle de burjuva görüş açısına düşmeleri kaçınılmazdır.¹⁹

Bayrak gibi, milli marş gibi eski milliyetçi sembollerin sökülüp atılması, resmi bir devlet dilinin ortadan kaldırılması, eğitimin her ulusun kendi dilinde yapılacak olması vb. tedbirler bile yeterli olmayabilirdi. Geçmişin ezilen uluslarına, geçmişin ezen uluslarıyla arayı kapatması için pozitif bir ayrımcılık uygulanmazsa, yani kantarı onlardan yana bükün ek siyasi, idari, hukuki, kültürel fırsatlar yaratılmazsa, ulusların gerçek eşitliğinin asla sağlanamayacağını belirtir Lenin ve ekler: Gerçek eşitliğe giden yol eşitsizlikten geçer. Lenin’in anlayışı buydu. Lenin’in ölümünden sonra iktidarı ele geçiren bürokrasinin lideri Stalin’in anlayışını özetlemek bile gerekmez, TKP’nin anlayışına bakılması yeterlidir.

Beş: “*Kürt yoksulunun kendi göbeğini kendisinin kesmesi denenmiş ve sonuç vermemiştir. Bütün biçimleriyle «kendi göbeğini kesme» yolları, Kürt kitleler açısından çekici bir seçenek olmaktan da çıkmıştır.*” Bir başka deyişle, Kürtlere Kürt olmayan bir kurtarıcı gerekiyor. O da TKP’dir.

Evet, genel sosyalizm çözümünün “ötesinde” söylenenler bunlar. Koca

19.Lenin, *Son Yazılar Son Mektuplar*, Ekim Yay., s.27

bir hiçten ibaret. Türkiye “Komünist” Partisi, Kürtlere sosyalist Türkiye’nin eşit kuruculuğunu öneriyor. Ve bunu yaparken, kendi adındaki Türkiye sözcüğünden kurtulmayı gerekli görmemesini bir tarafa bırakalım, kuracağı “sosyalist ülke”nin de adı yine Türkiye olacaktır. Ve Kürtler bu “Türk”iye’nin yani “Türk ülkesi”nin eşit kurucusu olmayı kabul edeceklerdir. İnsaf! Tek ülkede sosyalizm anlayışını savunanların milliyetçiliği, TC’nin ay-yıldızlı bayrağının sol üst köşesine bir orak-çekiç (ya da belki bir çark-çekiç) ilişirme “onuru”nu Kürtlere bahsediyor. Lütfettiniz!

Ulusal hareketler sosyalist olabilir mi, olmak zorunda mı?

Ulusal bağımsızlık sorunu, özünde, bir burjuva demokratik sorundur. Ulusal kurtuluş hareketlerinin hedefi siyasal bağımsızlığını kazanmış bir ulus-devletin kurulmasıyla sınırlıdır. Bir başka ulusun tahakkümü altında yaşayan bir ulusun, kendi bağımsız devletini kurma isteği, meşru bir istemdir. Bu istemin hayata geçmesi ve bağımsız bir ulus-devletin kurulmasıyla birlikte, artık ezilen ulus sorununun hâlâ devam ettiğinden söz etmek mantıksız hale gelir. Bu noktadan itibaren ezen ulus-ezilen ulus ayrımıyla birlikte, büyük ulus-küçük ulus ayrımı da ortadan kalkar.

Ama bugün Türkiye sosyalist hareketinde hâlâ yaygın bir biçimde Türkiye’nin ABD karşısında bir ulusal bağımsızlık sorununun var olduğundan dem vuruluyor. Nitekim A. Güler’in 1960’ların ve 70’lerin “bağımsızlık” anlayışını değerlendiren şu satırları da bunun ifadesi:

“İz bırakan siyasal girdi ise 1960’lara aittir. Türkiye solu o dönem, bağımsızlık ve ulusal değerler üzerinde tekel oluşturabileceğini kanıtladı ve kendisi de gördü. 1960’ların pratiği sonraki kuşaklar için bir özgüven kaynağı olmalı ve laboratuvar incelemelerine tabi tutulmalıdır. ... Ancak 1960’ların bitiminde Türkiye solunda devrimleşme süreci ile bağımsızlık tema-

sının terk edilmesi, şaşırtıcı bir paralellik gösterir. Dolayısıyla 1970’ler de bir o kadar incelenmeyi hak etmektedir. Türkiye solunun kitlesel toyluk yıllarıdır bunlar. ***Sınıf gerçeğini öğrenen kuşaklar, ulusal değerler ve yurtseverlik başlığının üzerine bir çizik atabilmişlerdir.*** ... Türkiye’de sol, bağımsızlık problematiğinde uzun süre söz sahibi olmamıştır.”²⁰ (vurgu bize ait)

Ancak iş Kürt hareketine geldiğinde durum değişiyor. Ezen ulusun “sosyalistleri” kendilerine hak gördükleri ulusal bağımsızlığı, ezilen ulus olan Kürtlere reva görmemekteler. TKP de bundan muaf değildir:

“Yanlış yolun son yolcusu Kürt dinamiğidir. Kürt dinamiği ulusallık ile ufkunu sınırlı tuttuğu sürece, burjuva düzenin paranoyasını yalnızca kaşıyacak ve toplumun bütününe ikna edici bir seslenme düzeneği kurgulayamayacaktır.”²¹

Şu “komünist”lere bakın ki, ayrılma hakkını Kürtlerin en demokratik hakkı olarak görmüyor; tersine, Türk burjuvazinin paranoyasını azdıracağı ve Türk toplumunun bütününe ikna edemeyeceği gerekçesiyle bu haktan vazgeçilmesini salık veriyorlar Kürtlere.

Ama işin yalnızca TKP gibi açık şovenistlerle ilişkili olmayan tarafları da var. O da ulusal hareketlere karşı bir “sol” burun bükmedir. Önce bu tür hareketlere sol-sosyalist misyonlar yüklenir, ardından da bu misyonu oynamadıkları için gerici, milliyetçi ve hatta hain ilan edilirler. ***Oysa ulusal hareketler adı üstünde ulusal sorun temelinde gelişirler. Gelişen bir ezilen ulus hareketinde, bu harekete ezilen ulusun proletaryası damgasını vurmadığı sürece, söz konusu hareket ezilen ulus burjuvazisinin güdümüne girmekten kurtulamayacaktır.*** SSCB’nin varlığı koşullarında kimi küçük-burjuva devrimci önderliklerin bu iki temel sınıftan da bağımsız hareket edip, ulusal bir devrimi, devletçi bir ekonomik temel üzerinde yükselen ulusal bir devletin kuruluşuy-

20.A. Güler, *Sosyalist Devrim ve Yurtseverlik*, Gelenek, No: 64, s.30

21.A. Güler, *agm*, Gelenek, No: 64, s.29

la noktaladıklarını biliyoruz. Ayrıca bu ulusal devletlerin, Stalin döneminde oluşan, baştan aşağıya bürokratik-despotik SSCB'nin birer kopyası olduklarını da biliyoruz. Ne var ki bu temel koşulun (SSC-B'nin varlığı) ortada olmadığı bugünün dünyasında yukarıdaki ikilem değişmeksizin kalır. İşin aslında Lenin'in analizleri de tastamam bu iki yolun farkında olunarak yapılmıştır.

Ulusal hareketler, proletaryanın önderliğinde yürütülmediği sürece, dardırlar, ulusal sınırların ötesine geçemezler. Bunlar doğru. Ama bu doğru, söz konusu ulusal hareketlerin meşruluğuna halel getirmez. ***Ezilen ulusun hareketini meşru saymak ve onun bağımsızlık hakkını kabul etmek için bu hareketin sosyalist olması hiçbir şekilde gerekmez.*** Tersine bu hakkı kabul etmeyen bir ezen ulus sosyalisti, gerçek bir sosyalist değil, Lenin'in deyimiyle, bir “emperyalist ve alçak” sayılmayı hak eden biridir.

Bizler, genel olarak ulusal hareketlerin, özelde ise Kürt ulusal hareketinin dar sınırlarının bütünüyle farkında olarak diyoruz ki, bu hareket meşrudur. Tarihsel ve mantıksal olarak gidebileceği en ileri nokta, emperyalizm çağında siyasal bağımsızlık ne kadar mümkünse ancak o kadar bağımsız bir Kürt devletinin kurulmasıdır. Ve bu talep, “Türk” işçi sınıfı tarafından haklı bir talep olarak kabul edilmelidir. Kürt hareketini böylesi bir burjuva ulus-devlet hedefinden daha öteye taşımak, Kürt “yurtseverleri”nin değil, en başta “Kürt” komünistleri olmak üzere tüm komünistlerin görevidir. Bu görevi yerine getirebilmek için Kürt halkının bağımsızlık talebinin meşru olduğunu anlatmaya ve bu temelde her türlü ezen-egemen ulus milliyetçiliğine karşı kararlı bir mücadele vermeye devam edeceğiz.

Sınıfın öncüsünün enternasyonalist eğitimi acil ve güncel görevdir

Sınıf mücadelesinin geriye çekildiği gericilik dönemlerinde, geniş işçi kitlelerine ve topluma hâkim olan özünde burjuva ideolojisidir. Ege-

men fikirler egemen sınıfın fikirleridir. Bu fikirler kitlelerin zihninde ideolojik bir bilinç çarpılmasına yol açmakla kalmaz, burjuvazi, hâkim toplumsal ilişkilerden dolayı bunu yeniden ve yeniden üretir. Fakat komünistler her dönemde, burjuva ideolojisine karşı bıkmadan usanmadan mücadele ederler. Komünistler geniş işçi kitleleri gibi kendilerini burjuvazinin ideolojik hegemonyasına teslim edemezler. Bu noktada daha tehlikeli olan, burjuva temeli çok açık olan saldırılar değil, küçük-burjuva devrimci anlayışların kızıla boyayıp Marksizm sosuna batırarak sundukları burjuva fikirlerdir. Bu tür küçük-burjuva devrimci akımlar kendi sınıf temellerinden ötürü bir yandan açıkça proleter sosyalizmine karşı çıkarılarken, bir yandan da kimi zaman farkında bile olmaksızın burjuva ideolojisinin taşıyıcılığını yaparlar. Toplumun ve-rili bilincini, değiştirilmesi gereken gerçekliğin kendisi olarak değil, ya tapınacakları değişmez bir durum olarak ele alırlar ya da hepten inkâr edip görmezden gelirler.

Kapitalist dünya ekonomisi derin bir bunalımdan geçiyor. Bu bunalımın askeri ifadesi olan emperyalist savaşlar önümüzdeki süreçte çok daha yaygın hale gelecek bir tehdit olarak önümüzde duruyor. Ne var ki bu sürecin en belirleyici faktörü işçi sınıfı olacaktır. Bu bunalım bir yandan da dünya işçi sınıfını her geçen gün mücadele sahnesine itiyor. Yeni bir yükselişin olanakları gitgide belirginleşiyor. Fakat insanlığa yeni kurtuluş olanakları sunacak tarihi bir döneme girilmiş olursa da, bu koşulları değerlendirecek ve devrimci proletaryanın insanlığı kurtuluşa götürmesinde ona önderlik etmeye muktedir bir Enternasyonal hâlâ ne yazık ki oluşturulabilmiş değildir. Bu gerçekten hareketle önüne böylesi bir dünya partisinin yaratılmasını değil de, kendi dar ulusal sınırlarına odaklanmayı koyan anlayışlar eninde sonunda iflâs etmeye mahkûmdurlar.

Emperyalist rekabetin son derece kızıştığı ve paylaşım savaşlarının hiç de uzak bir ihtimal olmadığı böylesi dönemlerde, işçi sınıfının bilincinin özellikle milliyetçiliğin her türüne karşı uyanık tutulması, sınıfın enternasyonalist eğitiminin başa çekilmesi daha da önemli bir görev haline geliyor. Bu görev, sınıfın yalnızca uzun vadeli çıkarları açısın-

dan değil, acil çıkarları açısından da kendisini dayatmaktadır. Nitekim 20. yüzyılın iki büyük emperyalist savaşında da, burjuvazi işçi sınıfını devrim yolundan saptırabilmek için yurtseverlik, milliyetçilik, ulusal özgürlük ve bağımsızlık kavramlarını kullandı. İster topyekn ister bölgesel düzeyde patlak verecek yeni savaşlarda da aynı temalar yoğun bir biçimde kullanılacaktır. Hâl böyleyken, hele Türkiye gibi uzun yıllardır yok sayılan Kürt halkına karşı bir savaşının yürütüldüğü topraklarda mücadele eden komünistlerin, en ırkısından en sulandırılmışına kadar her türlü milliyetçiliğe karşı amansız bir kavga vermesi zorunludur. Bunu yapmayanların kendisine komünist demeye hakkı yoktur.

Akın Erensoy- 21 Eylül 2003

SOSYALİZM POSTUNA BÜRÜNMÜŞ KEMALİZM

Kemalizm Çözülürken Sol Neden Figan Ediyor? [1 Ekim 2009]²²

SİP-TKP'nin "30 Ağustos Zafer Bayramı" vesilesiyle yayınladığı bildiride, bugüne değin resmi ideolojinin –yani Kemalizmin– tekrarlayıp durduğu söylem yineleniyor. Emperyalizmin Anadolu macerasının 87 yıl önce sona erdiğini, 30 Ağustos'u selamladıklarını söyleyen SİP-TKP, "Başkomutanı" yani Mustafa Kemal'i de selamlamaktan geri durmuyor. ***Bildirinin hemen her satırına damgasını vuran şey, komünist perspektiften ziyade milliyetçi burjuva bir içeriktir.*** Adı "komünist" olan bir partinin böyle bir bildiri yayınlaması, komünizme sürülen bir leke olduğu için üzüntü vericidir. TKP, anti-Marksist, milliyetçi ve küçük-burjuva çizgisini iyice derinleştirirken, bu süreçte Marksizm yağına bulayarak yeni bir dizi Kemalist argüman da geliştirdi [Bunu yukarıdaki yazıda ele almıştık]. Örneğin, son dönemlerde teorik zemin kazandırılmaya çalışılan "devletin çözülmesi" argümanı

22.Utku Kızılok, *Kemalizm Çözülürken Sol Neden Figan Ediyor?*, kısaltılarak alınmıştır.

da bunlardan biridir. TKP'ye göre Batılı emperyalist güçler ve AKP “devleti çözmek” ve hatta onu tasfiye etmek istemekteler, ne olursa olsun “komünistler” bu “çözölmeye” karşı durmalılar! ***Tüm bunlar, TKP'nin Kemalizm yürüyüşünde önemli bir dönemeç ve büyük bir yol almanın ifadesidir.***

Esasında damarlarında Kemalizm kanı dolaşan solun tamamı, TKP gibi teorik açılımlara girişme de ondan farklı düşünmemektedir. Bu kesimlere göre, “devletin çözölmesi”nin durdurulması için ne pahasına olursa olsun, “piyasacı dinci faşizm” olarak tanımladıkları AKP iktidardan alaşağı edilmelidir. ***“Devletin çözölmesi” kavramlaştırmasıyla dile getirdikleri şey aslında Kemalizmin çözölmesidir.*** Büyük sermaye çoktan beridir ihtiyaçlarına cevap veremeyen, üstelik alt-emperyalist bir düzeye yükselen Türkiye'nin önünde bir ayak bağı haline geldiğini düşündüğü resmi ideolojinin, yani Kemalizmin terk edilmesini istemektedir. Evet, Kemalizm çözölmekte ve neredeyse Kemalizmi devlet dini olarak gören ve bunun üzerinden toplumsal ve siyasal çıkarlarını meşrulaştıran sivil-asker bürokrasi ayrıcalıklarını kaybetmektedir. Peki, Kemalizmin çözölmelerinin ve asker-sivil bürokrasinin ayrıcalıklarını kaybetmesinin tasası *komünistlere* mi kaldı? Ancak TKP gibi sözde komünist çevreler Kemalizmi “halkçı”, “laik”, “ilerici” ve “bağımsızlıkçı” değerlerin temsilcisi olarak görmekte ve onda “anti-emperyalist” kökler bulmaktadırlar. Onlara göre tüm bunlar cumhuriyetin kazanımlarıdır ve bu kazanımlar yok edilmektedir. Böylece gerçeklik tepetaklak edilmekte, egemenler arası kapışmada Kemalist ve faşist darbeciler, Ergenekoncular görmezden gelinmekte ve işçi sınıfı sömürücü sınıflardan bir kesiminin peşine takılmak istenmektedir.

Kemalizmin iddiasına göre, 1923'te kurulan Cumhuriyet, “yedi düvele karşı, ezilen uluslara örnek teşkil edecek bir anti-emperyalist mücadeleyle” hayat bulmuştu! Anadolu topraklarında M. Kemal önderliğinde muazzam bir ihtilal gerçekleştirilmiş, modern, aydınlanmacı, laik, sınıfsız, kaynaşmış bir toplum kurulmuştu! Temel harcı bu şekilde atılan Kemalist ideoloji, Cumhuriyetin ilerleyen yıllarında daha da

geliştirilecek (altı ok ve onun etrafında örülen efsane) ve adeta devletin resmi dini haline getirilecekti. Kemalizmin sola aşılması ise ancak 1930'ların başında, Stalinizmin komünist harekete hâkimiyetinden sonra olabilmıştır. Nitekim Stalinizmin yanı sıra Kemalizmin de aşısını yiyen Türkiye sol hareketinin ağacı, 1960'larda Kemalizm çiçekleri açacak; “asker-sivil aydın” zümrenin başını çekeceği, M. Kemal önderliğinde yürütülen “Kurtuluş Savaşının” tamamlanmasını sağlayacak anti-emperyalist milli demokratik devrim yaklaşımı, devrimci hareketin büyük bölümüne egemen olacaktı. Anlaşılabacağı üzere, bugünkü TKP'nin politik tutumlarındaki Kemalist belirleyiciliğin kökleri, 1960'lara ve oradan da 1930'lara uzanmaktadır. TKP'nin Kemalizmi savunmak amacıyla geliştirdiği tüm teorik belgelerde bunu görmek mümkündür.

SİP-TKP, *Felâketin Eşiğinde*²³ adlı belgesinde, tasfiye edilmek isteninin 1923 olduğunu söylemekte ve tüm metinde bunun nasıl yapılmakta olduğu ve sosyalistlerin buna neden karşı durması gerektiği anlatılmaktadır. Yani TKP'ye göre “devlet çözülmekte” ve böylece aydınlanmacı, modern, ilerici, halkçı, emperyalizmi Anadolu'dan kovan cumhuriyetçi değerler tasfiye edilmek istenmektedir. Gerçekte neyin tasfiye edilmekte olduğunu şimdilik geçelim, ama bu açıklamalar TKP'nin Kemalizme nasıl baktığını göstermesi bakımından önemlidir. Zaten söz konusu belgede M. Kemal liderliği özellikle kayırmakta, Türkiye'nin kapitalist dünyaya yönelmesi kararının liderlerin kişisel tercihini aşan bir durum olduğu, sosyal-siyasal altyapının belirleyici olduğu söylenerek Milli Mücadele liderliği temize çıkarılmaktadır. Nitekim bunun bir ifadesi olarak, Milli Mücadelenin ve onun liderliğinin “Osmanlı-Türk tarihinde ender rastlanan halkçı bir karakter” taşıdığı ileri sürülmektedir.

Kemalizmin çözülüşüne feryat figan eden TKP, “devletin çözülmesi”nden iki gücü sorumlu tutmaktadır. Bunlardan ilki dış güç olarak emperyalizm, ikincisi ise iç güç olarak “dinci gericilik”tir. SİP-TKP'ye göre Türkiye'yi tümüyle esir alan, sömürgeleştiren ve hatta bölüp par-

23.2008 Yılında Türkiye Cumhuriyeti *Felâketin Eşiğinde*, 20 Temmuz 2008, www.tkp.org.tr

çalamak isteyen emperyalizm ve onunla işbirliği yapan “piyasacı dinciler”, “devletin çözülmesi” ve “Cumhuriyetin kazanımlarının tasfiye edilmesi” noktasında mutabıktırlar. *Felâketin Eşiğinde* adlı belgede “Türkiye’nin ekonomisi, siyaseti, ordusu, yer altı ve yer üstü zenginlikleri, kültürü teslim alınmıştır” diyen TKP, “Kürt açılımı” ve silesiyle yayınladığı *Barış, Kardeşlik ve Birlik Bildirgesi*’nde, “bağımsızlık, laiklik, cumhuriyet gibi tarihsel ilerleme öğeleri artık birer yük sayılmaktadır” demektedir. “Devletin çözülmesi” denen şeyin esasında Kemalizmin çözülmesi olduğu gerçeği ise, yine bu konuya teorik temel döşemek üzere kaleme alınmış “*Devletin Çözülüşü*” *Hikâye mi?* adlı yazıda itiraf ediliyor.

Şöyle deniyor: “Bu bağlamda, her zaman söylediğimiz, Türkiye’de devletin üç temel kuruma yaslandığını buraya yazabiliriz: **TSK, Yargı ve Üniversite.**” Böylece çok net bir biçimde ortaya çıkıyor ki, “devletin çözülüşü” olarak kodlanan şey, devlet mekanizmalarını elinde tutan ve toplum üzerinde vesayet kuran Kemalist asker-sivil bürokrasinin siyasal ağırlığını yitirmesi, yani Kemalizmin çözülmesidir. Cumhuriyetin kazanımlarını koruduğunu iddia ettiği asker-sivil bürokrasinin vesayetinin kalkmasını istemeyen TKP, sosyalistleri de buna karşı durmaya çağırmaktadır.

TKP’nin tüm çabasını Kemalist küçük-burjuvazi ve onun okumuş unsurları üzerinde yoğunlaştırmasına ve onu kazanmak üzere politikalar geliştirmesine şaşmamak gerek. ***Bu noktada TKP’nin, CHP’nin yerini almaya dönük atakları oldukça dikkat çekicidir.*** Meselâ geçtiğimiz seçim döneminde TKP, CHP’yi cumhuriyetin değerlerine yeterince sahip çıkmamakla, çarşafa altı ok rozeti takmakla ve tarikatlara yönelmekle eleştiriyor, kentli, laik, sözümona ilerici Kemalist orta sınıfı kendisine çağırıyordu.

Aynı şekilde TSK da, Cumhuriyetin kazanımlarını yeterince korumadığı ve AKP ile uzlaştığı gerekçesiyle eleştirilmektedir. ***Ama bu eleştirilerin kendisi, Kemalist orta sınıflara TKP’nin nerede durduğunu ve hangi değerleri savunduğunu ileten bir mesaj niteliğindedir.*** Yani

TKP, CHP'yi ve TSK'yı eleştirirken dışarıda değil, içeride durduğunun anlaşılmasını istemektedir. TKP, getirdiği yeni ideolojik argümanlarla Kemalizmin savunusunu ne kadar mahirce üstleneceğini ortaya koymuştur. ***Gerçekten de TKP diğer Kemalist çevrelerin yapamadığı ölçüde, Kemalizmin savunusu için yeni ideolojik dayanak bulmaya ve ona soldan taze yaşam soluğu üflemeye çalışmaktadır.*** Kemalist orta sınıfların yaşam biçimini en iyi TKP savunur mesajını vermek için, örneğin tarihi Moda İskelesindeki lokantada içki içilmemesi gündeme geldiğinde yapılan eylemlerde en önde yürümekten geri durmamıştır. Bu bağlamda en üst düzeyden verilen şu mesajlar da (örneğin TKP eski genel başkanının sözleri) dikkat çekicidir: “Geçenlerde bir yerde denk geldik bir arkadaşım. Duvarı Mustafa Kemal’in az bilinen ama pek sevimli bir fotoğrafı. Elinde rakı kadehi. Espriyi patlattı arkadaşım: «Sahip çıkmayıp da ne yapalım.» Ben de tamamladım: «Galiba geriye tek bu resmini bırakacaklar; o da meyhanelerde.»”²⁴

TKP'nin toplumsal ve siyasal olaylar karşısında geliştirdiği kavramlaştırma ve söyleme tümüyle Kemalizm damgasını basmaktadır. Ergenekon operasyonu ya da Kürt sorunu karşısında alınan tutumda bunu ziyadesiyle görmek mümkündür. Ergenekoncular görmezden gelinirken, demokrasi mücadelesi (AKP “demokrasi zokasıyla” herkesi avlıyor), liberalizm, liberal aydınlar ve darbeci olmayan sol kesimler küçümsenmektedir. Fakat şovenist Kemalist söylem, Kürt sorununa yaklaşımda doruğuna çıkıyor. ***Kürt sorununda hâkim vurgu, ülkenin bölünüp parçalanmak istendiği yönündedir.*** Barış, Kardeşlik ve Birlik Bildirgesi’nde şöyle deniyor: “Irak Kürdistanı, bir yandan Türkiye Kürtlerini emperyalizm ve gericilik yanında taraflaştırmakta, milliyetçiliği körüklemekte ve başta Türkler ve Kürtlerden oluşan emekçi halkımızın birliğini dağıtıcı etki yaratmakta, diğer yandan ise Türkiye’de yayılmacı/Osmanlıcı perspektifler için zemin oluşturmaktadır.” İnsan kulaklarına inanamıyor, ama gerçek. Ezilen Kürt halkının bir parçası, üstelik başka bir ülkenin dâhilinde kendi haklarını kullanma yolunda kimi adımlar attığı için, Türk milliyetçiliğinin yükselmesinin ve kaba-ran emperyal emellerin sorumlusu olarak gösteriliyor. Ama nedense

24. Aydemir Güler, *Nasıl Sahip Çıkılır?*, 19 Ağustos 2009, www.sol.org.tr

Türkiye ve Irak Kürdistanı'na yapılan operasyonlar ya da Kemalist darbeci-statükocu güçler eliyle kabartılan Türk şovenizmi TKP'nin gözüne batmıyor. Ezilen bir halkın uluslaşma mücadelesi karalanırken, Türk milliyetçiliği ve şovenizmi mazur gösterilmeye çalışılıyor. Yani TKP'ye göre Kürtler haklarını aramamalı, boyunduruk altında kalmaya devam etmeliler. ***Baksanıza, Türkiye'nin yayılmacı/Osmanlıcı perspektifine yol açan da Kürtlermiş!***

TKP'nin "Kardeşlik Bildirgesi"nde yazdığına göre, 1999 öncesinde Kürt sorununu manipüle eden Avrupa Birliği'nin yerini, son senelerde ABD emperyalizmi almış bulunuyor. Yani bugüne değin Kemalizmin tekrarlayıp durduğu, "dış mihraklar ülkemizi karıştırıyor" söylemi aynen tekrarlanıyor. AKP'nin ne kadar hayata geçireceğinden bağımsız olarak, gündeme getirdiği "Kürt açılımı", "ülkeyi bölmek ve devleti çözerek tasfiye etmek isteyen ABD emperyalizminin bir planından ibaret" olarak sunulmakta ve karşı çıkılmaktadır. TKP'ye göre, Irak'taki Kürtler nasıl ki Türk milliyetçiliğini kışkırtıyorlarsa, Türkiye'deki Kürtler de haklarını isteyerek ve böylece ABD emperyalizminin ve AKP'nin bir oyuncağı haline gelerek "devletin çözülüşü"ne hizmet ediyorlar. ***Kürt hareketi bu temelde eleştirilirken, "Kürt açılımı" kapsamında bölgeye yerel yönetimler düzeyinde bazı hakların verilmesi bile "bölücülük" olarak damgalanmaktadır.*** Şöyle deniyor: "Dolayısıyla yerel yönetimlerin güçlendirilmesinden istikrar, refah ve huzur değil, bölücülük çıkacaktır." Elbette bu karşı çıkış çeşitli şekillerde, bin dereden su getirilerek haklı gösterilmeye çalışılmaktadır. Lakin hakikat olan şudur ki, TKP Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkından yana değildir ve ***böyle olduğu için de kısmi demokratik açılımları bile, Kemalist, şovenist, statükocu cephe gibi, "bölünürüz" feryat fi-ganıyla boğmaya çalışmaktadır.***

TKP, milliyetçi Kemalist doğasının üzerini komünizm şalıyla örtmeye çalışıyor. Rosa Luxemburg'un kavramlarını ödünç alarak söylersek, SİP-TKP'nin "komünist" postuna doldurarak işçi sınıfına ikram ettiği şarap, bildiğimiz o Kemalist milliyetçi şaraptır. Bu postun içinde işçi sınıfının enternasyonalist komünist perspektifi değil, küçük-burjuva

sosyalizminin milliyetçiliği, devletçiliği ve reformizmi yer almaktadır. Ve ne yazık ki, damarlarında Kemalizm kanı taşıyan sol hareketin büyükçe bir bölümü de aynı yolda yürümektedir.

Sosyalizm Postuna Bürünmüş Kemalizm [1 Ekim 2010]²⁵

Milli Mücadele, 1923'te kurulan Cumhuriyetin niteliği ve Kemalist tepeden devrimler, geçmişten günümüze sosyalist hareket nezdinde önemli bir tartışma konusudur. ***Konunun özü sosyalist hareketin ve devrimci işçi sınıfının Kemalizme nasıl yaklaşması gerektiğidir.*** Burjuva kesimler arasında yaşanan iktidar mücadelesi süregelen tartışmaları daha da alevlendirmiştir. Sosyalist hareketin büyük çoğunluğu ne yazık ki kapsamlı bir sorgulamaya girmiş, Kemalizmle hesaplaşmış ve ondan kopmuş değildir. ***Sosyalizmi devletçiliğe ve ulusal kalkınmacılığa indirgeyen Stalinizmin hegemonyası altında şekillenen sosyalist hareket, “devrimci”, “anti-empyralist”, “ilerici” pozları kesen ve devletçi uygulamalara yol veren Kemalizmle aşılmıştır.*** Böylece Stalinizm ve Kemalizm karışımı bir sosyalist hareket şekillenmiş ve bazı yönlerden, programatik açıdan da bir örtüşme olmuştur.

SSCB'nin sahneden çekildiği, yükselen bir işçi hareketinin olmadığı ve burjuva kesimler arasında şiddetlenen iktidar kavgasının şekillendiği siyasal arenada, küçük-burjuva sosyalizminin bünyesindeki Kemalist renkler neredeyse hâkim ton haline gelmeye başladı. Bu değişimde özellikle 28 Şubat sürecini bir dönemeç noktası olarak tarihe kayıt düşmek ve AKP'nin hükümet olmasıyla Kemalist renklerin baskın tonunun Türk solunda daha fazla öne çıktığını belirtmek gerekiyor. Bu konuda TKP'nin özel bir ağırlık ve odak noktası teşkil ettiğini, devletçi-milliyetçi sosyalist kesimlere yol gösterdiğini ve Kemalizme iltihak etme yolunda geri dönülmez bir noktaya geldiğini tespit etmek gerekiyor. Uzun bir süredir, diğerlerinden farklı olarak SİP-TKP'nin, getirdiği yeni ideolojik argümanlarla Kemalizme soldan taze yaşam

25.Utku Kızılok, *Sosyalizm Postuna Bürünmüş Kemalizm*, kısaltılarak alınmıştır.

soluğu üflemeğe çalıştığına dikkat çekiyoruz.

Bugün TKP ideologlarının savunduklarıyla 1920'ler TKP'sinin merkezinden gelip Kemalizme kapağı atan Vedat Nedim Tör ve Şevket Süreyya Aydemir arasında paralellik ve bir ruh birliği vardır. SİP-TKP'nin üzerinde yürüdüğü ve geliştirdiği çizgi onların 1930'larda temelini attıkları sol Kemalist çizgidir: "Stalin'in «aşamalı devrim» anlayışı uluslararası komünist harekette tek resmi teori haline gelince, TKP içinde de «milli burjuvazi» ile ilişkiler ve Kemalizme karşı tutum konusunda esaslı bir tartışma başlamıştı. Partinin en üst yönetici kadroları arasında yer alan küçük-burjuva aydınlardan bazıları, bu ayrışmada en uç noktaya kadar gittiler ve Kemalist burjuva iktidarın açık destekçileri haline geldiler. Bunlar, Türkiye'de devrimcilerin asıl görevinin, başlamış bulunan Kemalist «milli inkılâbı» ilerletmek ve yeni kurulan genç burjuva devleti (TC'yi) emperyalizm karşısında güçlü kılmak olduğunu savundular. Nitekim TKP'de bu görüşü en önde savunanlardan MK Genel Sekreteri Vedat Nedim Tör ile MK üyesi Şevket Süreyya Aydemir partiden de ayrılacaklardı. Bunlar, 1932 yılında CHP'lilerle birlikte çıkardıkları *Kadro* adlı dergide, Kemalizmi, sosyalizmden de kapitalizmden de farklı olan, milliyetçi-devrimci bir ideoloji olarak pazarlamaya başladılar.”²⁶

Bu sol Kemalist çizgi üzerinde yürüyen ve SİP-TKP'nin başını çektiği devletçi-milliyetçi-reformist sosyalist kesimlere göre, Cumhuriyetin kazanımları ortadan kaldırılmakta ve devlet çözülmektedir. İleri sürülen tezlere baktığımızda, ***Cumhuriyetin kazanımları ve devletin çözülmesi formülasyonu ile sol Kemalist çizginin yeniden üretildiğini ve yeni argümanlarla güçlendirilmek istendiğini görmekteyiz.*** Bağımsızlıkçı, devletçi, modern, ilerici, laik, halkçı değerlerin tasfiye edildiğini, dinsel gericiliğin egemen olmaya başladığını, AKP'nin sivil faşizmi temsil ettiğini ileri sürüyorlar. Örneğin, “bağımsızlık, laiklik, cumhuriyet gibi tarihsel ilerleme öğeleri artık birer yük sayılmaktadır” diyen TKP'ye göre, sosyalist hareket mücadelesinin hedefine bu tasfiyeye karşı çıkmayı koymalıdır.

26.Mehmet Sinan, *Proleter Sınıf Temelinden Yoksunluk*, Marksist Tutum dergisi, no:53

Eğer gerçekten de burjuva demokratik çerçevede bile daha geriye bir gidiş olsaydı –meselâ, faşizmin iktidara yürümesi, cumhuriyetin ortadan kaldırılması, monarşinin getirilmesi, şeriat hükümlerinin egemen kılınması söz konusu olsaydı–, devrimci Marksistlerin görevi elbette buna karşı çıkmak olurdu. ***Ancak bu karşı çıkışı Kemalizme atfedilen şeyler üzerine inşa etmezlerdi. Devrimci işçi sınıfının Kemalist efsanelere ihtiyacı yoktur.*** Devrimci işçi sınıfı Kemalizmin kendisine yakıştırdığı “modern”, “ilerici”, “laik” gibi sıfatları doğru kabul ederek onu sahiplenmez, sahiplenemez. Burjuva siyasal arenada yaşanan kavgada Kemalizmin aldığı gerici tutumlar onun gerçek niteliğini gözler önüne sermektedir. ***Sınıfların ortadan kalkmasına ve müreffeh bir toplum yaratılmasına doğru değişimi içeren gerçek ilericiliği, demokrasiyi, laikliği ancak devrimci işçi sınıfı temsil eder.***

Hiç şüphe yok ki, “cumhuriyetin kazanımları ortadan kaldırılıyor” ve “devlet çözülüyor” formülasyonu ile anlatılan, Kemalist asker-sivil bürokrasinin iktidardaki ağırlığını kaybetmesinden, devlet ve toplum üzerindeki ideolojik ağırlığını yitirmesinden başka bir şey değildir. Kemalizm çözülüyor diye devrimci işçi sınıfı feryat figan etmez. Çok açık ki Kemalizmin çözülmesi karşısında efkârâ boğulanlar Marksistler ve işçi sınıfı devrimcileri değil, sol Kemalist çizgide yürüyenlerdir. Bu durum aynı zamanda TKP’nin sınıfsal yönelimini de ortaya koyuyor. ***TKP uzun bir dönemdir Kemalist kesimleri kazanmaya dönük siyasal açılımlar yapmaktadır.*** Hedeflerinin Kemalist çevreleri ve kadroları kazanmak olduğunu, bunları kazanmayı önlerine koymayanların siyasal iktidar stratejisi olamayacağını yazıp çiziyorlar.

Referandum sonrası yapılan değerlendirmelerde bu yönelim daha fazla öne çıkarılmakta, sol Kemalist çizgi kalınlaştırılmaktadır. Örneğin, ardı ardına yazdığı yazılarda Kemal Okuyan, “evet”çi yüzde 58’in büyük parçasını oluşturan emekçilerin, “8 yıllık AKP iktidarında yaşananların anlamını kavramayacak kadar kolay aldatılan ya da bunu benimseyecek kadar çürüyen bir kesim” olduğunu söyleyebilmektedir.²⁷ Kendine sosyalist diyen, ama aslında sol Kemalist çizgide yü-

27. Kemal Okuyan, “Evet”i Yüzde 58’i Nasıl Bilirdiniz?, www.sol.org.tr

rüyen TKP'ye göre geniş işçi-emekçi kitleler muteber olmadığı için dikkate alınmamalı.

TKP'nin Kemalizme doğru geçirdiği dönüşümün teorik temellerini yıllar önce eleştirmiştik.²⁸ O gün SİP-TKP'nin ideologları sosyalist devrimin emek-sermaye çelişkisi üzerinde yükselmediğini söylüyorlardı: "Sosyalist devrim emek-sermaye çelişkisi üzerinde yükselbilseydi, elbette her şey farklı olurdu."²⁹ ***Onlara göre, burjuvaziyle ve emperyalizmle mücadelede soyut bir emek-sermaye çelişkisi yerine yurtseverlik*** geçirilmeliydi! Emek-sermaye çelişkisi tâli, yurtseverlik başat derken, "vatan hainliği" suçlamasını esas olarak solun sahiplenmesi ve kullanması gerektiği noktasına kadar varılmıştı. Marksizmin bu şekilde tahrif edilmesi, bizzat Lenin'in hedef seçilmesine kadar uzatıldı ve Lenin devlet ve devrim konusunda anarşizme açılmakla suçlandı. O günden bugüne TKP'nin sosyalist renkleri iyice soluklaşırken, Kemalist renkleri alabildiğine belirginleşmiştir. Tam da bu dönüşümün bir sonucu olarak "30 Ağustos Taarruzu" ve onun "Başkomutan"ı Mustafa Kemal artık rahat bir şekilde, utanıp sıkılmadan selamlanabilmektedir.

Kemalist ilericiliğin, devrimciliğin sınırları

Sosyalist hareketin Kemalizmin rolünü gereğinden fazla abarttığına, onda özünde olmayan şeyler vehmettiğine ve bundan dolayı da bilinç çarpılmasına yol açtığına hep dikkat çekiyoruz. Burada iki noktaya, Kemalizmin ilericiliğinin sınırlarına ve onun emperyalizm karşısındaki tutumuna değinmek istiyoruz. Kemal Okuyan, "30 Ağustos Zafer Bayramı" vesilesiyle yazdığı yazılarda şöyle diyor: "Bu nedenle bir bütün olarak 1919-1923 arasında Anadolu'daki mücadelenin ilerci ve devrimci olduğunu söylüyor, bu mücadelenin insanlarını saygıyla anıyor, Mustafa Kemal'e de bu mücadelenin lideri bir burjuva devrimcisi olarak değer veriyoruz."³⁰ Aynı bağlamda, bir sonraki gün ise şunları söylüyor: "Şuna bakılmalıdır: Burjuvazinin işçi sınıfına, devrimcilere

28.Bu broşürün ilk yazısı; Akın Erensoy, *Enternasyonalizm mi, Milliyetçilik mi?*

29.A. Güler, *Sosyalist Devrim ve Yurtseverlik*, Gelenek, Haziran 2001, s.18

30.Kemal Okuyan, *30 Ağustos*, www.sol.org.tr

karşı tutumu, tarihsel anlamda oynadığı devrimci rolü -ki bu rol eşyanın doğası gereği geçicidir- ortadan kaldırmış mıdır? ... Biz ise daha farklı bir şey deniyoruz. Bakın diyoruz, 1920'lerde ilerici, devrimci bir değer var.”³¹

Savaştan yenik çıkan ve işgal edilen Osmanlı toprakları üzerinde, Kemalist liderlik öncülüğünde verilen Milli Mücadele sonucunda bir ulus-devlet kurulmuş ve demokratik olmayan bir cumhuriyet ilan edilmiştir. Devamında ise hilafet kaldırılmış ve kapitalist gelişmeye temel döşemek amacıyla kimi ekonomik adımlar atılmıştır. *Monarşiye son verilmesi, cumhuriyet ilan edilmiş olması ve yukarıda sayılan unsurların hayata geçirilmesi noktasında Kemalizm tarihsel açıdan ileri bir rol oynamıştır. Ancak Kemalizmin ilericiliğinin de devrimciliğinin de sınırları buraya kadardır.* Üstelik de bu tepeden gelme bir cüce devrimdir: “Bu tür tepeden devrimlerin özelliği, demokratik burjuva devrimlerden farklı olarak geniş emekçi kitlelerin demokratik istemlerine yer vermemesi, onların aktif desteğini peşine takmamasıdır. Tersine kitleleri dışlayarak ve baskılayarak, tepeden bazı zorunlu dönüşümleri gerçekleştirip kapitalist gelişmenin önünü açmaya çalışırlar. Toprak reformu gibi geniş emekçi kitlelerin çıkarına olan demokratik dönüşümleri gerçekleştirme kapasitesine sahip değildirler. Nitekim TC örneği tamamen bu tespitleri doğrular.”³²

Acilen çözülmeyi bekleyen hemen hiçbir demokratik sorun çözülmemiş, toplum demokratik dönüşüme uğramamış, Osmanlı'dan alınan despotik devlet yapısı parçalanıp atılmamış, tersine, cumhuriyet yağına bulanarak yetkinleştirilmiştir. “Kemalist iktidar, tarihsel bakımdan gerici bir konumda olan pre-kapitalist unsurları (toprak ağaları, şeyhler, mütegalibe vb.) tasfiye edecek yerde, bu unsurlarla uzlaşma yoluna gitmiş, hatta uzun süreli ittifaklar yapmıştır. Nitekim böyle yapıldığı içindir ki, cumhuriyet rejimi gelişiminin hiçbir evresinde, pre-kapitalist unsurlara karşı gerçek anlamda ilerici-devrimci bir rol üstlenememiş ve bu bakımdan, burjuva anlamda bile demokratik bir

31.Kemal Okuyan, *Türkiye Solunun Kurtuluş Savaşı Sorunu*, www.sol.org. tr

32.Elif Çağlı, *Bonapartizmden Faşizme*, Tarih Bilinci Yay., s.22-23

rejim olamamıştır. Yıllar yılı «Batılılaşma, çağdaşlaşma, modernleşme» söylemlerinin ardına saklanarak her türlü anti-demokratik uygulamaya başvuran bu rejim, gerçekte çağdaşlaşmaya da demokratikleşmeye de pek değer vermediğini ve bu konuda da samimi olmadığını defalarca göstermiştir.”³³

Hilafetin ve Şeyhülislamlığın kaldırılması, ama yerine diyanet başkanlığının kurulması, bir mezhebin resmi devlet dini haline getirilmesi, üstelik de bunun laiklik olarak sunulması, tepeden cebir yoluyla çarşafın, fesin ve sarığın yasaklanması ve buna “kılık kıyafet devrimi” denilmesi veya “musiki inkılâbı” adına halkın dinlediği müziğin yasaklanmasının neresi devrimcilik, ilericiliktir! Cumhuriyeti kuran Kemalist liderlik Osmanlı bürokrasisinden gelmektedir ki, o bürokrasi devletlû despotik bir sınıftır. Gelişmiş bir sermaye sınıfının olmadığı koşullarda siyasal liderlik Osmanlı’dan gelen Kemalist bürokrasiye kalmış, zaten despotizmin bir parçası olan bu liderlik, halk kitlelerini sürecin dışına iterek ve baskı altına alarak burjuvazi için bir devlet yaratmış ve onun ihtiyaçları için tepeden dönüşümleri dayatmıştır. Bu nedenle Kemalizm, olağanüstü rejim altında tepeden cebir yoluyla burjuva dönüşümleri dayatan Bismarkçılığın bir türüdür.

Bu tür tepeden devrimler ve bunların önderlikleri konusunda Marksizmin tutumu gayet nettir. Lenin’in şu sözleri, bu konuda verilebilecek onlarca örnekten sadece biridir:

“Bismarck, kendi junker tarzıyla, ilerici ve tarihsel bir görevi yerine getirdi, ama bu gerekçeyle sosyalistlerin Bismarck’ı desteklemesini haklı göstermeyi düşünen birisi, gerçekten ne âlâ bir ‘Marksist’ olurdu!”³⁴

“M. Kemal kendi döneminde tarihi ve iktisadi açıdan burjuva toplumu ilerletici bir rol oynamıştır. Fakat bu durum, onun siyasi çizgisinin

33.Mehmet Sinan, *Statükoculuk, Liberalizm ve Türk Tipi Burjuva Demokrasisi Üzerine Notlar*, Marksist Tutum dergisi, no:35

34.Lenin, *Ulusların Kaderini Tayin Hakkı*, Sol Y., 1992, s.112 -düzeltilmiş çev.

ve siyasal uygulamalarının, işçi sınıfını ve halk kitlelerini ezen zorba ve baskıcı bir siyasal karaktere sahip olduğu gerçeğini asla değiştirmez.”³⁵ Kemalizm, burjuva düzeni iktisaden ilerleten kısmi rolünü gerçekleştirmiş ve tüketmiştir.

SİP-TKP yazarı Kemalist rejimin kısıycılığını gözlerden uzak tutmaya çalışarak şunları yazıyor: “İşçi sınıfının, solun baskılanmasınaysa tek başına «sınıf kini» ile bakamayız. *Açık söylemek gerekirse, Kurtuluş Savaşı denince aklına Mustafa Suphilerin katlinden başka bir şey gelmeyenlerin çok kararlı ve ilkel olmak bir yana komünist bile olabileceklerini düşünmüyorum.*” TKP ideologlarının tarihsel hakikatleri bildikleri ama oportünist bir tutumla bunu görmezlikten geldikleri çok açık. Mustafa Suphilerin katledilmesinden sonra köylü mücadelesi olarak şekillenen Yeşil Ordu’nun bastırılması, Koçgiri isyanında Kürtlerin boğazlanması, bu sol Kemalistler için önemsiz olabilmektedir. Türk kimliğine dayalı bir ulus-devlet kurmak amacıyla tüm ulusal ve kültürel çeşitlilik baskı altına alınmış ve asimilasyona tâbi tutulmaya çalışılmıştır. Rumlar tehcir edilmiş, geride kalan gayrimüslim halklar, Balkanlardan ve Kafkaslardan gelen Müslüman halklar baskı altına alınmış, Kürtlere karşı inkâr ve imha politikası uygulanmış ne gam! Tüm bunlar önemli değildir SİP-TKP’ye göre. Zaten işçi sınıfına ve komünistlere dönük baskılara da “sınıf kini”yle bakılmamalıdır! Ama unuttukları bir gerçek var: “Sınıf kinini” kaybedenler komünist olmaz, bu kadar basit!

Konunun ikinci boyutunu Kemalizmin emperyalizm karşısındaki tutumu oluşturmaktadır. Kemal Okuyan bu konuda şunları yazıyor: “Anadolu’daki mücadele bir bütün olarak emperyalist planları bozmuş, onların kuvveden fiile geçen paylaşım girişimini durdurmuş, başka ulusların emperyalizme karşı mücadelesine umut aşılamış, genç Sovyet iktidarını rahatlatmış, dahası Kafkasların İngilizlerden ve İngilizcilerden arındırılıp sovyetikleştirilmesine doğrudan yardımcı olmuş, Türkiye’de burjuva devriminin önünü açmıştır.” ***Yapılan tam anlamıyla tarihsel gerçekleri tahrif etmek ve buradan hareketle de***

35.Elif Çağlı, *age*, s.206

Kemalizm hakkında yanılısama yaratmaktır! Birincisi, aslında emperyalizmin planlarını bozan, Anadolu halkları tarafından sempatiyle bakılan Rusya'daki işçi iktidarının iç savaşı kazanarak sağlamlaşmasıdır. Ayrıca dört yıllık emperyalist savaş yıkımından büyük bir öfke ve hoşnutsuzlukla çıkan Avrupa proletaryası, Ekim Devriminin de etkisiyle yeni emperyalist maceralara heveslenen bütün hükümetler için ciddi bir tehdit oluşturmuş ve İngilizler de dâhil olmak üzere tüm emperyalist güçler bu nedenle fazla ileri gidememişlerdir. İkincisi, Kemalist liderliğin emperyalizme karşı verdiği mücadelenin ezilen uluslara umut olması tam bir efsanedir ve bu efsanenin oluşmasında sol Kemalizmin önemli bir rolü vardır.

Osmanlı despotik geleneğinin içinden gelen M. Kemal önderliğinin yegâne amacı, Misak-ı Milli sınırları içinde kapitalist bir ulus-devlet kurmaktı ve bu uğurda her yola başvurmuştur. Emperyalistlere gözdağı vermek, ama aynı zamanda destek bulabilmek amacıyla M. Kemal önderliği kendini Sovyetler Birliği'ne adeta “komünist” gösterme gayreti içine girmiştir. Milli Mücadele liderliğini yapanların kendi aralarındaki yazışmalar, Sovyet iktidarına ve Lenin'e gönderilen mektup ve telgraflar, İngilizler karşısında Bolşeviklerin gücünden nasıl yararlanmak istediklerini ortaya koyar. Meselâ M. Kemal, Sovyet iktidarının Dağıstan'ın siyasi haklarını tanıması vesilesiyle 18 Aralık 1920'de Lenin'e çektiği bir telgrafta, ona yoldaş olarak hitap ederek şöyle demektedir: “Bu mutlu kararın, Bolşevizm dünyasıyla İslam dünyası arasındaki ilişkilere son derece olumlu etki yapacağına ve bizi mevcut kapitalist düzenin hayat ve gücünü dayandırdığı Batı emperyalizmini yıkmak gibi ortak amacımıza daha da yaklaştıracığına hiç şüphem yoktur.” Ama bu atraksiyonlar tümüyle emperyalistlerle pazarlık zemini yaratmaya dönüktür. M. Kemal, işgalcileri püskürtmek için Bolşeviklerden yararlanmak, ama beri taraftan da İngiltere ve diğer güçleri “sizin yüzünüzden Bolşevikler vatanımızı istila edecek” diyerek korkutmak gerektiği düşüncesindedir. Milli Mücadele'nin ilk dönemlerinde bu tip şantajları pek takmayan emperyalist güçler, yıkılmasını umutla bekledikleri Rusya'daki işçi iktidarının burjuva güçleri iç savaşta yenerek konumunu sağlamlaştırmasıyla Kemalist önderliğe

karşı tutumlarını değiştireceklerdir.³⁶

Nitekim Sovyet iktidarına karşı emperyalizmin uzak karakolu rolü biçilen Türkiye'nin bugünkü topraklar üzerinde kurulmasına yeşil ışık yakan emperyalist güçler, Türk-Yunan savaşında tarafsızlıklarını ilan ettiler ve akabinde de İtalya ve Fransa işgal ettikleri bölgelerden çekildiler. 1923'te, Lozan Anlaşmasının imzalanmasının hemen ardından ise İngilizler İstanbul'u terk ettiler. Dolayısıyla Kemalizmin iddia ettiği ve onun kanını damarlarında taşıyan sol çevrelerin savunduğunun aksine, emperyalizme karşı ne anlı şanlı bir savaş ne de anti-emperyalist bir mücadele söz konusudur. ***Kaldı ki anti-emperyalist mücadele, anti-kapitalist mücadele anlamına gelir. Yani kapitalist üretim ilişkilerinin tasfiye edilmesini ve emperyalist sistemden kopmayı ifade eder.*** Oysa Türkiye Cumhuriyeti emperyalist sistem içinde kapitalist bir ulus-devlet olarak yerini almıştır. Mesele bu kadar açık ve nettir.

Herkes kendi yoluna! Ayrışma ve netleşme her alanda yaşanmalıdır. Kendine sosyalist diyen, ama gerçekte sol Kemalist olanlar, siyasal arenada yaşanan kavganın da basıncıyla her geçen gün daha fazla gerçek renklerine doğru bir dönüşüm geçiriyorlar. O halde bundan sonra hak ettikleri gibi adlandırılmalı, sol Kemalizm sosyalist hareketin dışına itilmelidir. Sosyalist hareketin bu temelde bir dönüşüme uğraması ve enternasyonalist komünizmin belirleyici hale gelmesi için, bir taraftan ideolojik savaşım sürdürülmeli, ama öte taraftan da işçi sınıfı içinde kök salma çabası derinleştirilmelidir.

Marx, Cumhuriyetçilik ve Kemalist TKP

[1 Aralık 2013]³⁷

SİP-TKP'nin önde gelen isimlerinden Kemal Okuyan, burjuva cumhuriyetin 90. yıldönümü kutlamalarının yapıldığı 29 Ekimde, "*Marx Cumhuriyetçiydi*" başlıklı bir yazı kaleme aldı. Daha yazının girişinde

36.Bu konuda Ayşe Hür'ün *Mondros'tan Cumhuriyete: Milli Mücadele'nin Öteki Tarihi* çalışmasına bakılabilir.

37.Utku Kızıllık, Marx, *Cumhuriyetçilik ve Kemalist TKP*, kısaltılarak alınmıştır.

Okuyan şöyle diyor: “**Marx’ın ABD’deki Cumhuriyetçilerin destekçisi olduğunu bilir misiniz? Bush’un partisinin yani...**” Marx önce Cumhuriyetçi Parti yanlısı ilan ediliyor, sonra da kaşla göz arasında ABD emperyalizminin azılı temsilcisi Bush gibilerin destekçisi gibi gösteriliyor. Peki, bir buçuk asır öncesine ait bir meseleye dair herhangi bir not düşülmeden, bodoslamadan **Marx’ın, Cumhuriyetçiliğin ve Bush’un yan yana dizilmesinin amacı nedir?** Hiç kuşku yok ki, TKP liderinin amacı okuyucuda şok etkisi yaratarak kendi sosyal-şoven politik çizgisini meşrulaştırmaktır. Çünkü Okuyan, söz konusu yazısında Kemalist cumhuriyetin kazanımlarından dem vururken, aynı gün TKP, ulusalcı Kemalist yürüyüşünde önemli bir kavşakı daha geçti ve 29 Ekim Cumhuriyet kutlamalarına bir mitingle ortak oldu.

Mitingin adının “sosyalist cumhuriyet” olması ise yalnızca zevahiri kurtarmak içindi. Nitekim mitinge katılanların ekseriyeti Kemalist duyarlılıkları nedeniyle oradaydılar; taşıdıkları Türk bayrakları ve kalpaklı Mustafa Kemal bayraklarıyla mitinge gerçek biçimini verdiler, böylece öz ile biçim örtüşmüş oldu. İşte Okuyan, son derece dramatik bir tarzda Marx’ı Cumhuriyetçi Parti destekçisi ilan ederek TKP’nin yeni Kemalist açılımını meşrulaştırmaya, parti tabanından ya da çevresinden gelebilecek tepkileri bu şekilde bir kalem darbesiyle savuşturmaya çalışmaktadır. Öyle ya, koca Marx Cumhuriyetçileri (Bush’un partisini!) desteklemişse ve bunda bir beis görmemişse, TKP’nin Kemalizme sahip çıkması ve burjuvazinin Cumhuriyet Bayramını kutlamasında ne sorun olabilir!di!

TKP lideri, son derece düz bir akıl yürütmeye, çıkarsamaya ve elbette çarpıtmaya başvurarak insanları aldatabileceğini zannediyor. Ama yanılıyor. **Her şeyden önce Marx’ın destek verdiği Cumhuriyetçiler günümüz ABD’sinin muhafazakâr ve gerici emperyalist partisi değil, köleciliğe karşı demokratik cumhuriyet sloganıyla savaş yürüten bir partiydi.** Marx’ın, burjuva devrimleri kapsamında olumlu bulduğu demokratik cumhuriyet ile TKP’nin sahiplendiği tepeden kurulan Bonapartist Kemalist “cumhuriyet” arasında hiçbir ilişki yoktur. Kaldı ki, Marx hiçbir zaman burjuva cumhuriyetçiliği mutlaklaştırıp

savunmamış, onu feodal gericilik karşısında burjuvazinin ilerici bir rol oynayan egemenlik biçimi olarak görmüştür. Buradan da anlaşılacağı üzere kendinden menkul, mutlak bir cumhuriyetçilik yoktur ve olamaz. ***Nasıl ki genel ve sınıflarıüstü bir hukuk yoksa aynı şekilde sınıf çelişkilerinden azade, sınıf damgası yemeyen bir cumhuriyet de yoktur.*** Önemli olan cumhuriyetin sınıf karakteridir. Gayet tabii olarak kapitalist toplumdaki cumhuriyet burjuvazinin egemenliğinin bir ifadesidir. Buna karşın, Sovyet türü öz-örgütlülükler üzerinde yükselen işçi devleti de bir cumhuriyettir; ancak işçi sınıfının egemenliğinin ve doğrudan demokrasinin ifadesi olarak ve bir burjuva cumhuriyetle kıyaslanmayacak kadar demokratik bir cumhuriyet olarak.

Bundan 150 yıl önce cumhuriyetçiliğin Marx ve komünist hareket için somut karşılığı bellidir: Feodal soyluluğa ve monarşinin egemenliğine karşı, ondan daha ileri bir toplumun temsilcisi olan burjuvazinin egemenliği! İktidarı elinde tutan ve iktidarın kaynağı olarak Tanrıyı gösteren feodal soyluluk ve kilise karşısında burjuvazi, geniş yoksul kitlelerin desteğini almak için demokratik cumhuriyeti savunuyordu. Ona göre iktidarın kaynağı Tanrı değil, insanların eşit olduğu bir toplum olmalıydı ve toplum kendi kendisini yönetmeliydi. Hatırlanacağı gibi 1789 Fransız Devriminin sloganı eşitlik, özgürlük ve kardeşlikti!

Marx'ın dönemi, feodalizmin ya da pre-kapitalist ilişkilerin tasfiye olduğu ve burjuva devrimlerin devam ettiği bir dönemdi. İşçi sınıfının görece bağımsız bir sınıf olarak tarih sahnesine adım attığı Avrupa'da bile, henüz feodal soyluluk-kilise ile burjuvazi arasındaki mücadele sonuçlanmış değildi. ABD'nin güney eyaletlerinde modern kapitalist ilişkilerin yanında bir garabeti temsil eden kölecilik hüküm sürüyordu. Kapitalist gelişmenin önünü tıkayan üretim ilişkileri ve sınıfların varlığı, modern sınıf mücadelesinin burjuvazi ve işçi sınıfı arasında net çizgiler üzerinde gelişmesini geciktiren bir etmene dönüşüyordu. İşçi sınıfının gelişmesi ve kapitalizme karşı mücadeleye atılabilmesi için köhnemiş tüm üretim ilişkilerinin ve sınıfların ortadan kalkması gerekiyordu. İşte bu bakış açısından hareketle Marx, 1861'de patlak veren ABD iç savaşında, Güney'deki köleciliğe saldıran Kuzey'in cumhuri-

yetçi burjuvazisinin zaferinden yana olmuştur.

Marx, Kuzey'deki cumhuriyetçi burjuvazinin lideri ve aynı zamanda ABD Başkanı olan Abraham Lincoln'e yazdığı mektupta, ***Güney'deki köleciliğin, çağın ana çelişkisi olan emek-sermaye çelişkisini perdelediğini ifade ediyordu.*** Marx, çok önemli bir hususa dikkat çekiyordu: "Kuzey'in gerçek siyasal gücü olan işçiler, köleliğin kendi cumhuriyetlerini kirlletmesine göz yumdukları sürece, kendi rızası olmaksızın egemen olunan ve satılan zencinin karşısında, kendisini satmasının ve kendi efendisini seçmesinin beyaz tenli işçinin en yüce hakkı olmakla övündükleri sürece, gerçek emek özgürlüğünü sağlayamıyorlar, ya da Avrupalı kardeşlerini kurtuluş uğruna verdikleri mücadelede desteklemiyorlardı; ama ilerlemenin önünde duran bu engel, iç savaşın kızıl deniziyle kaldırılıp atılmıştır."

Marx, Güney'deki kölecilik sürdüğü müddetçe, siyah emekçiler karşısında efendisini seçmekle övünen "özgür" Kuzeyli işçilerin, kendilerini sömüren burjuvaların "eşit ve özgürüz" propagandasını aşamayacağını farkındaydı. ***Aynı yaklaşımla Marx, ezilen ulusların kendi kaderini tayin hakkını savunmuş ve ezen ulus işçi sınıfının burjuvazinin milliyetçilik gözbağından kurtulmasının ancak bu şekilde mümkün olacağını belirtmiştir.*** Yani milliyetçi Kemalist açılımlarını meşrulaştırmak amacıyla Marx'ı yardıma çağıran TKP'nin tam aksini savunmuş ve hayata geçirmeye çalışmıştır.

Günümüz dünyasında ve Türkiye'de, işçi sınıfının burjuva cumhuriyeti savunmasının hiçbir nesnel temeli kalmamıştır. Çünkü burjuvazi tüm dünyada egemen pozisyonadadır ve bu egemenlik emekçi sınıflar üzerinde hüküm sürmektedir. Dolayısıyla işçi sınıfının savunacağı ve uğruna mücadele edeceği şey burjuva cumhuriyet olamaz. Hele ki burjuva anlamda bile demokratik olmayan Kemalist tepeden inmeci bir cumhuriyeti hiç savunamaz! ***Devrimci işçi sınıfının hedefi, kendi doğrudan demokrasisinin ifadesi olan işçi sovyetleri iktidarını savunmak ve işçi sovyetleri cumhuriyetini bir devrimle hayata geçirmektir.*** Marx ve Engels'ten başlayarak Marksizmin kurucuları ve sürdürücüle-

ri, bu hedef doğrultusunda mücadele etmiş, burjuva cumhuriyet konusunda işçi sınıfı saflarında yanılısama üretilmesine karşı çıkmışlardır.

Meselâ, 1852’de Fransa’da monarşistlerle cumhuriyetçiler arasında kıyasıya bir kavga sürüp giderken Marx, Bonapart darbesini konu alan *Louis Bonaparte’ın 18 Brumaire*’i adlı kitabında şunları söylüyordu: “Parlamenter cumhuriyet, burjuvazinin lejitimist ve Orleancı iki kesiminin, büyük toprak mülkiyeti ile sanayinin, birbiri yanında, eşit haklara sahip olarak bir arada bulunabildikleri tarafsız alan olmaktan fazla bir şeydi. *Parlamenter cumhuriyet bu kesimlerin ortak egemenliklerinin vazgeçilmez koşulu, onların genel sınıf çıkarılarının*, hem bu ayrı ayrı kesimlerin hem toplumun bütün öteki sınıflarının istemlerine egemen olabileceği tek devlet biçimi idi.”

Demokratik cumhuriyet konusu bilhassa 1917 Rus Devriminde sosyalistlerin gündemine oturmuştur. Sosyalistlerin ekseriyeti ve hatta Bolşevik Parti’nin önemli bir kesimi, önceliğin burjuva devrimi olduğu teorik varsayımından hareketle demokratik cumhuriyeti savunmuş ve işçi sınıfının iktidarı ele geçirmesine karşı çıkmıştır. Bu anlayışa karşı mücadele eden Lenin, demokratik cumhuriyetin burjuvazinin bir egemenlik biçimi olduğunu ve işçi sınıfını bu sınırlarda tutmanın ihanet anlamına geldiğini belirtmiştir. Lenin, pek çok makalesinde ve özellikle de Devlet ve Devrim’de Marx ve Engels’e dayanarak bu mesele üzerinde durmuştu. Avrupa sosyal demokrasisinin sınıflar üstü bir cumhuriyet varmışçasına ürettiği yanılısamalara karşı şöyle diyordu: **“Gerçekte demokratik cumhuriyet, kurucu meclis, genel oy vb. burjuva diktatörlüğüdür ve emeği kapitalist boyunduruktan kurtarmak için, bu diktatörlüğün yerine proletarya diktatörlüğünü geçirmekten başka hiçbir yol yoktur.”** Lenin, işçilere, burjuva demokrasisinden, feodaliteye oranla çok büyük bir tarihsel gelişme olarak yararlanmalısınız, ama bu demokrasinin burjuva niteliğini, tarihsel bakımdan görelî ve sınırlı niteliğini bir an bile unutmamalısınız diye sesleniyordu.

Burjuvazi, cumhuriyeti sırf soylu sınıflar karşısında üstün gelmek için savunmuyordu; aslında demokratik cumhuriyet, kapitalist üretim

ilişkilerinin doğurduğu burjuva egemenlik biçiminin bir ifadesidir. Burjuva demokrasisinin en temel özelliği yasama, yürütme ve yargı kuvvetlerinin ayrışması, dolayısıyla olağan devlet yapısının monolitik olmaması ve burjuvazinin genel çıkarlarının temsilcisi olarak hizmet vermesidir. Bunu tamamlayan şey, hukuksal eşitlik ilkesi ve genel oy hakkına dayalı seçimlerin varlığıdır. Genel oy hakkının ve seçimlerin iki yönü vardır: Hem geniş kitlelerde yanılısma yaratarak onları düzen sınırları içinde tutar hem de burjuvazinin iç rekabetinin siyasal alanda bir çözüme kavuşması işlevini üstlenir. İşte demokratik cumhuriyet denen şey budur.

Peki, TKP'nin gözyaşı döküp kazanımlarıyla birlikte tasfiye edildiğini söylediği Kemalist cumhuriyet, burjuva demokratik bir cumhuriyet miydi? Tarihsel gerçekler bunun böyle olmadığını gözler önüne seriyor. Savaşta yenik çıkan ve işgal edilen Osmanlı toprakları üzerinde, Kemalist liderlik öncülüğünde verilen Milli Mücadele sonucunda bir ulus-devlet kurulmuş ve demokratik olmayan bir cumhuriyet ilan edilmiştir. Devamında ise hilafet kaldırılmış ve kapitalist gelişmeye temel döşemek amacıyla kimi ekonomik adımlar atılmıştır. Monarşiye son verilerek cumhuriyet ilan edilmesi ve yukarıda sayılan unsurların hayata geçirilmesi noktasında Kemalizm tarihsel açıdan ileri bir rol oynamıştır. Ancak Kemalizmin ilericiliğinin de devrimciliğinin de sınırları buraya kadardır. ***Cumhuriyetin kuruluş sürecine geniş halk kitlelerinin hiçbir katılımı yoktur.*** Cumhuriyetin bir gecede nasıl ilan edildiği ve kabul ettirildiği malûm! ***Dolayısıyla ortaya çıkan şey, demokratik bir cumhuriyet değil, Bonapartist bir diktatörlüktür.***

Böyle olduğu için de acilen çözülmeyi bekleyen hemen hiçbir demokratik sorun çözülmemiş, Osmanlı'dan alınan despotik devlet yapısı parçalanıp atılmamış, tersine, cumhuriyet yağına bulanarak varlığını devam ettirmiştir. Bu tür tepeden devrimler ve bunların önderlikleri konusunda Marksizmin tutumu gayet nettir. Rejimin şeklen cumhuriyet olması, ona demokratik bir öz kazandırmamaktadır. İran'dan Çin'e, Suriye'den Kuzey Kore'ye pek çok ülke cumhuriyettir. Buna karşın İngiltere, İsveç, İspanya gibi pek çok ülke de cumhuriyet değil

monarşidir. Herhalde hiç kimse kalkıp da örneğin Türkiye Cumhuriyeti'nin bu monarşilerden daha yetkin bir demokrasiye sahip olduğunu iddia edemez.

Özerklik Tartışmaları ve Şovenizm [14 Mayıs 2014]³⁸

Yerel seçimlerin ardından, Diyarbakır Belediyesi Eşbaşkanı Gültan Kışanak, verdiği bir mülakatta, Kürt bölgesinden çıkartılan petrolden pay talep ettiklerini dile getirdi. Hemen ardından Kürt hareketi, Hak-kârî ve Şırnak'ın özerklik kapsamında pilot bölge olarak seçildiğini duyurdu. Bu açıklamalar üzerine, AKP'sinden MHP'sine, liberalinden muhafazakârına, sosyal-demokratından kendine komünist sıfatını yakıştıran TKP'ye varıncaya kadar geniş bir yelpaze, dört dörtlük bir şovenizm örneği sergilemekten geri durmadı. Konu Kürt halkının haklı talepleri noktasında tutum almaya gelince, kendilerine liberal ve hatta komünist etiketi takanların gerçek yüzleri hemen açığa çıkıyor.

Kürt halkının haklı talepleri karşısında bin dereden su getiren ve şovenice tutum alanların argümanlarına geçmeden önce, Kışanak'ın ne söylediğine bakalım: “Bölgede çıkan petrolden kesinlikle pay istiyoruz. Yereldeki tüm enerji kaynaklarından, yeraltı, yerüstü zenginliklerinden, ekonomik varlıklardan yerelin pay alması lazım. Şimdi arkadaşlar dosya hazırlığı yapıyorlar. Diyarbakır'da kaç petrol kuyusu var, ne kadar üretim yapılıyor, nereye gidiyor; geçmişte ağır çevre faturası vardı, onun durumunu araştırıyoruz. İçme kuyularını kirlettiği yönünde çok ciddi iddialar vardı. Petrol ekonominin ana dinamosudur ama oraya enerji gidiyor, bize kirliliği kalıyor. Elektrik gidiyor borç kalıyor; petrol gidiyor, sularımız kirleniyor. Bunu ne Allah kabul eder, ne kul kabul eder, ne demokrasi kabul eder. Kaynaklarını ver, ben götüreyim, ne kadar ağır faturası varsa kalsın, bunu kimse kabul etmez.”

Bu açıklamaların akabinde Enerji Bakanı Taner Yıldız, bildik despotik

38.Utku Kızıllık, *Özerklik Tartışmaları ve Şovenizm*, kısaltılarak alınmıştır.

devlet geleneğinin yavan sözlerini tekrarladı ve Kışanak'ın dile getirdiklerinin olanaksız olduğunu, gündemlerinde böyle bir şey olmadığını belirtti. Devam eden günlerde ise, AKP yanlısı yazarlar –ki kimileri kendilerine liberal de diyor– aynı konuda ve aynı dalga boyunda kalem oynattılar. Aslında bu yazarlardan Gülay Göktürk'ün aldığı şovenist tutum, o cenahın genel düşüncesini özetler nitelikteydi. Kürt hareketi ne zaman kendi taleplerini gündeme getirir ve adım atılması yönünde bastırır, bunlar, hemen parmak sallayıp “ne yapmak istiyorsunuz” diye soruyorlar. Nitekim Göktürk gibiler, “yoksa Kışanak milliyetçileri azdırıp çözüm sürecini bitirmek mi istiyor” demekten geri durmadılar. Lafa gelince “çözüm”den yana olduklarını söyleyenler, iş somut adım atmaya geldiğinde Kürtlerin susmasını ve AKP'nin lütuflarını beklemelerini öğütlemektedirler. Yoksa “çözüm süreci” biter! Bu sözleri utanıp sıkılmadan sarf edenler, AKP'nin son bir yıldır Kürt halkının talepleri doğrultusunda tek anlamlı fiili/yasal adım atmadığını, “çözüm süreci” denen şeyin bir oyalamacadan ibaret kaldığını ve aslında çatışmasızlık sürecinin Kürt hareketinin gayretleriyle yürüdüğünü söylemiyorlar.

Gerek AKP gerekse onun kuyrukçuları, daha önce Kürt kentlerine yatırım yapıldığını, şimdilerde ise önemli yatırımlar yapıldığını sıkça dile getiriyorlar. Eh, Kürt halkına da susmak ve bu yatırımlara şükretmek kalıyor o halde! Aslında Göktürk'ün dile getirdiği “elektrik, su ve doğalgaz faturası ödemiyorlar, vergi vermiyorlar, ama yine de devlet o bölgeye yatırım yapıyor” sözleri, yıllardır “beyaz Türk”lerin ağzından düşmeyen sözlerdir. Yıllar yılı bu sözleri tekrar eden “beyaz Türk”ler ya da daha geniş çerçevede Kemalist statükocular, Kürtlerin tembel, cahil, zorba ve şımarık olduklarını, Türklerin o bölgeyi beslediğini ama onların yine de “bölücülük” yaptığını söyleyip duruyorlar. Bilhassa bir konunun altını çizmek gerekiyor; devletin Kürt kentlerine yaptığı yatırımlar, esas olarak “güvenlik” amacıyla yapılan yatırımlardır. Üstelik yalnızca doğrudan askeri yatırımlar değil, baraj ve benzeri kapsamındaki yatırımların bile askeri bir boyutu vardır.

Türkiye, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın birçok madde-

sini, Kürt hareketinin elini güçlendireceğini düşündüğü için imzalamıştır. Bu maddeler, yerel yönetimlerin kendilerini alâkadar eden konularda ve karar süreçlerinde dikkate alınmasını, yerel yönetimlerin iç örgütlenmelerinin kendileri tarafından belirlenmesini, mali kaynak sağlanırken yerel yönetimlere önceden danışılmasını, onlara tanınmış yetkileri serbestçe savunabilmek için yargı yoluna başvurabilmelerini içermektedir. Lakin devlet bu maddeleri imzalayarak hayata geçirmiyor. Yani neresinden bakarsak bakalım, merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerinde mutlak bir hakimiyeti vardır. İşte bu nedenle –Kürdistan’ın bir iç sömürge olmasından bağımsız olarak söylersek– burjuva devlet, meselâ Kürt bölgesindeki kaynaklara el koyarken, yerel yönetimlere zırnık koklatmamaktadır.

Bugün Türkiye’nin petrol ihtiyacının beşte biri Batman’dan karşılanmasına ve her sene bu petrolden 1 milyar 800 milyon dolar kazanılmasına rağmen, bu kentte halkın yaklaşık %70’i açlık ve yoksulluk sınırında yaşamaktadır. Batman’ın yanı sıra Mardin-Midyat ve Diyarbakır’da da petrol üretimi yapılmaktadır. Ne var ki bu petrolden elde edilen gelir merkezi hükümet tarafından gasp edilmekte ve bölge halkının payına hiçbir şey düşmemektedir.

Keza Türkiye’nin enerji ihtiyacının önemli bir kısmı da, başta Atatürk Barajı olmak üzere bölgedeki hidroelektrik santrallerinden karşılanmaktadır. Lakin buna rağmen Türkiye’nin en yoksul 10 ilini Kürt illeri oluşturmaktadır. Bu durum bile, AKP’nin ve düzen cephesinin “GAP’la birlikte bölgeye çok büyük bir yatırım yapıldığı” propagandasının gerçeklikten uzak olduğunu ortaya koyuyor. GAP, Kürt kentlerini ihya etmek için değil, bir yandan Türkiye’nin batısının enerji ihtiyacını karşılamak amacıyla, bir yandan da, başta Suriye olmak üzere, Ortadoğu ülkelerine karşı suyu bir koz olarak kullanabilmek üzere geliştirilmiş bir projedir.

Burjuva devlet yerel kaynakları sömürürken, geriye doğa ve kültür tahribatı bırakmaktadır. Tarihi bir yerleşim yeri olan Hasankeyf’in baraj suları altında kalacak olması, yine aynı şekilde PKK’nin geçişini

engellemek amacıyla Türkiye-Irak sınırına birçok barajın inşa edilmesi ve bu barajların bölgenin ekolojik dengesini tehdit etmesi buna örnektir.

Kürt hareketinin özerklik yönünde adımlar atmasını eleştiren burjuva çevreler ve bu arada TKP gibi sosyal şoven çevreler, özerklikten Kürtlerin zararlı çıkacağını söylüyorlar. Onlara şunu demek gerekiyor: Madem Kürtler özerklikten zararlı çıkacak, bırakın bu kararı Kürt halkı versin!

Sosyal şovenizmin argümanları

Kışanak'ın açıklamalarından sonra TKP'nin gazetesi Sol, bu konuya, sekiz sütuna atılmış “*Bu öneri Kürt yoksuluna yaramaz: Petrol Özerkliği*” manşetiyle, gazetenin ilk sayfasında yer verdi. Kışanak'ın açıklamalarını ilk sayfadan görüp eleştirmesi, TKP'nin bu konudaki hassasiyetini yeterince açık bir şekilde ortaya koymakta ve TKP'nin ismi dışında komünistlikle bir akrabalığı olmayıp sol Kemalist bir çizgiye sahip olduğunu bir kez daha tescillemektedir. Aslında söz konusu gazete haberi ve aynı gün sol.org sitesine konan “Özerklikte Kaynak Paylaşımı Tehlikesi” başlıklı yazı³⁹, TKP'nin 2009'da, yine Kürt meselesinde adım atılması gündeme geldiğinde yayınladığı *Barış, Kardeşlik ve Birlik Bildirgesi*'nin bir özetidir. Doğrusu “emekçi” vurguları çıkartıldığında, tüm bu yazılardan geriye yalnızca su katılmamış bir şovenizm kalmaktadır. Elbette TKP sinsi bir şekilde davranmakta ve şovenist tutumunu “emekçi” söyleminin ardına saklamaya çalışmaktadır. Söz konusu gazete manşetindeki “bu öneri Kürt yoksuluna yaramaz” ifadesi ile, bu manşet altında öne çıkarılan “Yerelliklerde bulunan kaynakların gelirlerinin yerelerde kalması önerisi, uzmanlara göre, Türkiye'deki bölgesel eşitsizliği artırma tehlikesini beraberinde getiriyor” spotu bu tutumun tipik bir yansımasıdır. “Yerelerde bulunan kaynakların gelirlerinin tümüyle yerelerde kalmasını” savunanlar varmışçasına yapılan bu çarpıtmada güdülen amaç da bellidir. Tüm bunlar bir yana, söz konusu olan, ülkenin herhangi bir bölgesi değil,

39. <https://haber.sol.org.tr/devlet-ve-siyaset/ozerklikte-kaynak-paylasimi-tehlikesi-haberi-90908>

iç sömürge durumunda olan bir Kürt bölgesidir ve TKP meselenin bu ulusal sorun boyutunu tümüyle gözardı etmektedir.

TKP, Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkına karşı çıkmaktadır. Hiç kuşkusuz bu karşı çıkışın arkasında TKP'nin milliyetçi Kemalist ve Stalinist yaklaşımı vardır. Ancak TKP Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkına karşı çıkarken, bunu sosyalizm vurgusuyla birlikte yapmakta ve teorik düzeyde kendi kaderini tayin hakkını sosyalizme havale ediyor gözükmemektedir. Aydemir Güler ve Kemal Okuyan gibi önde gelen TKP'lilerin yazılarında ve ana metinlerinde, işçi ve yoksul Kürt kitlelerin olası bir Kürt devleti altında da sömürülmeye devam edeceği sıkça vurgulanmaktadır. Dolayısıyla Kürt emekçiler sosyalizmi beklemelidir! Ezen ulus unsurlarının “ne var canım bekleyin işte” yaklaşımının ne denli tepeden ve şovenistçe olduğu yeterince açıktır. Diğer taraftan TKP'nin sosyalizm anlayışının Stalinist devletçi bürokratik “sosyalizm” olduğu ve Stalin'in SSCB'de ezilen ulusları nasıl bastırdığı düşünülürse, Kürt halkını neyin beklediği kendiliğinden anlaşılır.

TKP'nin sosyalizmi tepeden devletçi uygulamalara dayandığı için, onun açısından devletin katı merkeziyetçi yapısı çok önemlidir. Hem şovenist reflekslerle Kürt halkının kendi kaderini tayin hakkına karşı çıkan hem de anti-demokratik bir yaklaşımla katı merkeziyetçi yapının bozulmasını istemeyen TKP, başta özerklik olmak üzere her türlü yerinden yönetim uygulamasına muhalefet etmektedir. Bunu kitlelere yutturmak için ise “emek”, “ulusal ve bölgesel eşitlik” gibi kavramları kullanmaktadır. Barış, Kardeşlik ve Birlik Bildirgesi'nde yer alan şu ifadeler oldukça dikkat çekicidir: “Türkiye'nin eyaletlere bölünmesi ve bölgesel özerkliğin geliştirilmesi, toplumsal parçalanmayı derinleştirir. Merkezi yapının bugüne dek anti-demokratik, baskıcı ve zorla asimilasyonu hedefleyen bir karakter taşımış olması, ademi merkeziyetçiliğin doğru seçenek olması için yeterli değildir. Eyaletleşme yeni, sağlıklı, üzerinde iradi birlikteliğin tesis edileceği bir zemin değil, parçalanmanın bir evresi olacaktır.”

Böylece TKP, eyalet ve özerklik sistemine kesin bir şekilde karşı ol-

duğunu ortaya koymuş oluyor. Esasında TKP'nin bu konudaki pozisyonunu ortodoks Kemalizm olarak nitelendirmek yerinde olacaktır. Zira çok sayıda halkın bir arada yaşadığı, ezilen Kürt halkının ayağa kalktığı ve ulus-devletin üniter biçiminin iflas ettiği bir noktada TKP, Kemalizmin dayattığı üniter devlet yapısında ısrar etmektedir.

Eyalet sistemi veya özerklik gibi uygulamaları –ulusal sorunu çözüp çözmeyeceğinden bağımsız olarak söylersek– ezilen bir halkın haklarının teslim edilmesi olarak görmeyenler, aynı TKP gibi kaçınılmaz olarak milliyetçiliğin ve şovenizmin kucağına otururlar. Bu noktadan sonra, Sol gazetesinin şu satırları yazması doğal hale gelir: “Gültan Kışanak'ın açıklamalarında, Kürtlerin yoğun yaşadığı illerle ülkenin kalanı arasında kategorik bir sınır çekmesi dikkat çekti.” Çok açık ki haberin dili, Kışanak'ın “bölücülük yaptığı” iması üzerine kurgulanmış. Sanki ortada bir Kürt sorunu yokmuş, sanki yıllardır bir savaş yürümüyormuş, sanki ezilen Kürt halkı ayağa kalkıp kendi yaşadığı topraklar üzerinde söz sahibi olmak istediğini ortaya koymamış da, Kışanak ansızın ortaya çıkıp ülkenin bir bölümü için sınır çeken ifadeler kullanmış!

TKP Kürt halkının özgürlüğüne karşı çıkmakla kalmıyor, aynı zamanda Kürt hareketini itibarsızlaştırmaya dönük bir üslup da kullanıyor. Kardeşlik Bildirgesi'ndeki şu sözlerin pek kardeşçe ima içermediği açıktır: “Yerel yönetimlerin yetkilerinin genişletilmesi konusunda DTP'nin, bölge belediyelerinin, sermayenin, AB'nin, ABD'nin, AKP'nin, Irak Kürt yönetiminin aynı görüşte oldukları biliniyor.” Böylece TKP bir kalem darbesiyle Kürt halkının haklı taleplerini, Batılı emperyalist güçlerden, AKP ve sermayeden oluşan negatif görüntünün içine yerleştirerek olumsuz bir bakış açısı oluşturmaktadır. Hiç kuşku yok ki böylesi bir yöntemle, TKP ile Gülen Cemaati, Batılı emperyalist güçler ve TUSİAD'ı aynı karenin içine yerleştirmek de mümkündür. Zira bunların Erdoğan'ın ve AKP'nin iktidardan gitmesi konusunda “aynı görüşte oldukları biliniyor”!

Özerkliğe karşı çıkan TKP, Kürt hareketinin bu yöndeki adımlarını

çeşitli argümanlarla çürütmeye ve olumsuz bir yargı oluşturmaya çalışırken, çarpıtmalara başvurmaktan ve bu arada yerel yönetimlere yetki devredilmesi gibi nispeten demokratik adımlara bile karşı çıkmaktan geri durmamaktadır. Kardeşlik Bildirgesi’nde şunlar deniyor: “Yerel yönetimlerin merkezle ve bütünle bağları zayıflatılırsa sermayeye bağımlılığı perçinlenir. Yabancı ve yerli sermaye girişlerinin amacı kârdır. Oysa yerel yönetim kâr amaçlı bir ticari faaliyet alanı değil, kamusal bir işlem, kamusal hizmetlerin bütünüdür. Kâr amaçlı faaliyet, halkın soyulması anlamına gelir. Yerelleşme özel olarak yabancı sermayenin ve emperyalist denetimin maddi temellerini oluşturur hale gelecektir.”

Özerklikte Kaynak Paylaşımı Tehlikesi başlıklı yazıda ise şu satırlara yer veriliyor: “«Yerelleşme» olarak tarif edilen sürecin temeli, devletin vatandaşa sağlamakla yükümlü olduğu hizmetlerin yerel yönetimlere devredilmesi. Bunların başında eğitim ve sağlık geliyor... Yerel yönetimler, bu hizmetleri tamamen ücretsiz sağlayacak ekonomik güce sahip değil. Bu nedenle ya uluslararası kuruluşlardan sürekli borç alınıyor, ya da bu hizmetler piyasaya devredilip paralılaştırılıyor.”

Bu hususlar, özerkliğe karşı çıkan TKP’nin temel argümanlarının başında geliyor. Öncelikle şu noktaya dikkat çekelim: TKP, bilinçleri bulandırmak amacıyla, son derece kaba bir çıkarsama yoluna giderek, “katı merkezîyetçi devlet yapısı halkın, yerelleşme ise sermayenin ve emperyalizmin çıkarınadır” algısını yaratmayı hedefliyor. Oysa bu bakış açısı yanlıştır ve burjuva devletin niteliğini devre dışı bırakmaktadır. Şu hususun altını kalınca çizmek lazım: ***Katı merkezîyetçi yapısıyla, yerel yönetimleriyle bir bütün olarak burjuva devletten söz ediyoruz. Burjuva devlet, sermayenin devletidir. Bu noktada asla yanlıya izin verilmemelidir.***

TKP, merkezî devlet ve yerel yönetimleri karşılaştırırken, yerellerin merkezî hükümetin desteğinden yoksun kalarak kamu hizmeti vermeyeceğini, doğrudan sermayeye bağımlı hale geleceğini ve hizmetlerin piyasalaşacağını ifade ediyor. Pek güzel! ***Buradan çıkartılacak***

sonuç, merkezi hükümetin verdiği hizmetlerin piyasalaşmadığıdır. Lakin gerçekler, TKP'nin argümanlarını çürütüyor. Meselâ Türkiye’de sağlık, eğitim ve ulaşım başta olmak üzere birçok kamu hizmeti, merkezi yönetim eliyle, TKP’nin ifadesiyle önemli ölçüde piyasalaştırılmıştır. AKP hükümeti, hastane katkı paylarıyla vb. sağlığı paralı hale getirmiştir. Hastaneler, Kamu Hastaneleri Birliği adı altında birleştirilerek kâr amaçlı işletmelere dönüştürülmüştür. Ulaşımın paralı ve üstelik bir hayli pahalı olduğu, keza eğitimin de fiilen paralı hale getirildiği malûm! Sanki merkezi yönetim söz konusu alanlarda tamamen ücretsiz hizmet veriyormuş da yerel yönetimler bunları paralı hale getirecekmiş gibi bir algı yaratılması maksatlıdır. Belediyelerden bakanlıklara, okullardan hastanelere kadar neredeyse tüm kamu hizmeti taşeronlara teslim edilmiş durumda. Dolayısıyla kamu hizmetlerinin piyasalaştırılması ve sermayeye alan açılması bizzat merkezi yönetim eliyle yapılmaktadır.

Özerklikte Kaynak Paylaşımı Tehlikesi adlı yazıda şöyle deniyor: BDP, 2010 yılında “Demokratik Özerklik Projesi”ni kabul ederken, gerekçesini, Avrupa Konseyi’nin ‘Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’na dayandırdı. Özerklik şartı, şimdiye kadar uygulandığı tüm ülkelerde, emekçiler açısından ciddi sorunları beraberinde getirdi. Bu şartı yalnızca Avrupa Konseyi öne sürmüyor. Avrupa Birliği, Dünya Bankası, IMF, Dünya Ticaret Örgütü, ABD Uluslararası Kalkınma Ajansı gibi çok sayıda uluslararası kurum, bu modeli destekliyor.” Daha sonra da şunlar ifade ediliyor: “Batı kapitalizmi, bu modeli özellikle Doğu Bloku’nun dağılmasının ardından eski sosyalist ülkelerde piyasalaşmayı sağlamak için uyguladı. Model, devletin vatandaşa hizmet verme zorunluluğu kavramını, «yararlanan öder» felsefesiyle açıklanabilecek bir müşterilik ilişkisine dönüştürdü.” TKP’nin özerklik düşmanlığı ve ikna edici argüman bulma kaygısı meseleler arasında alâkasız bağlar kurmasına neden oluyor. **Sermayenin saldırılarının asıl sorumlusunu yerelleşme ve özerklikmiş gibi koymak tam anlamıyla bir çarpıttırma**dır. Sermayenin işçi sınıfının kazanılmış haklarına dönük saldırıları 1970’lerin sonundan beri sürüyor. Bunlar neo-liberal kapitalist saldırılardır.

1970’lerin başında krize giren kapitalizm, krizin faturasını işçi sınıfının sırtına yıkmak amacıyla büyük bir saldırı dalgası başlattı. Bu saldırının hedefinde “sosyal devlet” uygulamaları ve işçi sınıfının her türlü kazanımı vardı. Burjuvazinin bu saldırıları hangi biçim altında yürüttüğü ayrı bir konudur. ***Burjuvazinin söz konusu saldırıları, kamu hizmetini yerele devrederek ve aynı zamanda taşeronlaştırarak hayata geçirmesi, asıl sorumlunun yerelleşme ve özerklik olduğunu mu gösterir?*** Diğer taraftan burjuvazinin saldırılarını durduracak olan şey yerelleşmeye/özerkliğe karşı çıkmak değil, güçlü bir sınıf hareketidir. Zaten dünyada burjuvazi ve işçi sınıfı arasındaki sınıfsal güç dengeleri değiştiği ve işçi sınıfının mücadelesi geriye çekildiği için sermaye neo-liberal saldırıları hayata geçirebilmiştir. Dolayısıyla bu neo-liberal saldırıları durduracak olan şey yerelleşme ve özerkliğe karşı katı merkezi devlet yönetimini savunmak olamaz.

TKP’nin esas derdi sağlık ve eğitim gibi kamu hizmetlerinin ne olacağı değildir. TKP, özerklikle birlikte Kürtlerin merkezi yapıdan bağımsızlaşması ve çeşitli konularda kendi kararlarını kendilerinin almasından korkuyor. TKP’nin durup durup “yerelleşme özel olarak yabancı sermayenin ve emperyalist denetimin maddi temellerini oluşturur hale gelecektir” demesinin nedeni budur. Burada, “merkezi devlet yapısı korunduğunda sermayenin ve emperyalizmin maddi temelleri oluşmaması mı olacak?” sorusunu sormak ve bu konu üzerinde durmak mümkün, ama geçelim.

TKP ve onunla aynı dalga boyundan konuşan başka sol Kemalistler, Gültan Kışanak’ın çıkışından sonra, özerkliğe vurmak amacıyla ilgisiz benzetmelere giderek çarpıtmalara başvurmaktan geri durmadılar. Meselâ sol.org’da yayınlanan söz konusu yazıda görüşüne başvurulmuş bir akademisyen şunları söylüyor: “Bugün üretim başta İstanbul olmak üzere büyük ölçüde gelişmiş bölgelere yoğunlaşmış durumda. Örneğin Kocaeli çevre tahribatının en yıkıcı yaşandığı, kanser vakalarının en yoğun görüldüğü yer. Kocaeli aynı zamanda Türkiye GSMH’ine en fazla katkı yapan yerlerden biri de. Kocaeli bugün başka illere kaynak aktaran bir yer. Yani her yerel birim kendi ürettiği kaynaklar üzerinde

böyle bir talepte bulunursa, Diyarbakır bu bölüşüm mantığından kaybedebilir.” Meğer Diyarbakır’ı ne kadar düşünüyorlarmış! Bu ifadelerin sahibinin derdinin Diyarbakır olmadığı ve esas meselenin Kürtlerin taleplerine karşı çıkmak olduğu açıktır.

Diyarbakır’da üretilen petrolden pay alma meselesi, Kürt halkının demokratik taleplerinin karşılanması ve özerklik bağlamında gündeme getirilmektedir. Bu nedenle, yukarıdaki karşılaştırmayı yapanlar, bilinçli bir şekilde Kürt meselesinin üzerinden atlamakta, bir çarpıtmaya başvurmakta ve esasında şovenist bir tutum almaktadırlar. “Türkiye’nin eyaletlere bölünmesi ve bölgesel özerkliğin geliştirilmesi, toplumsal parçalanmayı derinleştirir” diyen TKP, burjuvazinin milliyetçi ve şovenist kanadından geri kalmayacak ölçüde, bölünme korkusu yaymaktadır. Öncelikle belirtelim ki biz devrimci Marksistler, ayrı bir devlet kurma hakkı dâhil olmak üzere Kürt halkının özgürce kendi kaderini tayin hakkından yanayız. Özerklik ya da eyalet sistemi Kürtlerin ayrılması yolunda bir ilk adım da olabilir. Ama böyle olabilir diye işçi sınıfı devrimcileri, ezilen bir halkın haklı taleplerini görmezden gelerek burjuva devletin baskıcı uygulamalarını tasdik edemez ve şovenist bir tutum takınamazlar.

Esasında bugünkü sorunların kaynağında Kürt halkının yok sayılması, ezilmesi ve demokratik haklarının tanınmaması yatmaktadır. Günümüzde, birden çok milliyeti barındıran ülkelerin çok büyük bir bölümünde, federasyona ya da özerkliğe dayalı bir sistem uygulanmaktadır. “Bugün dünyada irili ufaklı 200’den fazla devlet bulunmaktadır. Salt ansiklopedik verilere bakılacak olursa bunların yaklaşık 4’te birinin federatif olduğu görülmektedir. Üniter yapıya sahip olan devletlerin önemli bir bölümünün son derece küçük devletler olduğunu, yani içinde büyük çeşitlilik barındırma olasılığı az olan ülkeler olduğunu ve kimi üniter devletlerin de fiiliyatta bir federasyon gibi olduğunu hatırlayacak olursak, yeryüzünde gerçek anlamda federatif devlet oranının bundan daha yüksek olduğu anlaşılabılır. Dünyanın en geniş topraklara sahip ilk 10 ülkesinden 8’inin (ABD, Rusya, Brezilya, Hindistan, Kanada, Arjantin gibi) federasyon olduğu gerçeği kendi başına an-

lamlıdır. (...) Özellikle nispeten büyük ve milliyetler anlamında yerel çeşitlilik arz eden bir nüfusa sahip ülkelerde, özerk bölgeler, bölgesel meclisler vb. bulunmaktadır. Doğrusu Türkiye, etnik açıdan türdeş olmayıp da hem tek resmi dili olan hem de özerklik ya da federalizm türü yerel iktidar yapılanmalarına izin vermeyen neredeyse tek büyük nüfuslu ülke olma onuruna (!) sahiptir.”⁴⁰

TKP gibilerinin tezi doğru olsaydı, başta federasyonla yönetilen ABD olmak üzere, özerklik ya da federasyon sisteminin olduğu ülkelerin paramparça olması gerekirdi. Lakin gerçekler şovenistleri çürütüyor. Elbette biz devrimci Marksistler TKP gibi sol Kemalistlerin penceresinden değil, işçi sınıfının uluslararası çıkarları temelinde bakıyoruz meseleye. Kürt sorunun çözülmesi demek, hem ezilen bir halkın haklarının teslim edilmesi hem de Türk ve Kürt işçilerinin birliğinin önündeki engellerin temizlenmesi demektir. İşte bu bakış açısıyla, “işçilerin birliği, halkların eşitliği ve kardeşliği” şiarıyla şovenistlerin maskelelerini indirmeli ve işçi sınıfı içinde enternasyonalizmi hâkim kılmak için daha fazla çalışmalıyız.

Utku Kızılok, 2009-2014

40. Levent Toprak, *Şovenizmin Tabuları ya da Üniter Devlet ve Resmi Dil Yalanları*, Marksist Tutum dergisi, Ekim 2009

TKP'nin Kemalizme doğru geçirdiği dönüşümün teorik temellerini yıllar önce eleştirmiştik. O gün SİP-TKP'nin ideologları sosyalist devrimin emek-sermaye çelişkisi üzerinde yükselmediğini söylüyorlardı: "Sosyalist devrim emek-sermaye çelişkisi üzerinde yükselbilseydi, elbette her şey farklı olurdu." Onlara göre, burjuvaziyle ve emperyalizmle mücadelede soyut bir emek-sermaye çelişkisi yerine yurtseverlik geçirilmeliydi! Emek-sermaye çelişkisi tâli, yurtseverlik başat derken, "vatan hainliği" suçlamasını esas olarak solun sahiplenmesi ve kullanması gerektiği noktasına kadar varılmıştı. O günden bugüne TKP'nin sosyalist renkleri iyice soluklaşırken, Kemalist renkleri alabildiğine belirginleşmiştir.

www.gelecekbizim.net